॥ ओ३म् ॥ तत्सत् परमात्मने नमः

નિવેદન.

બીજી ભાષાઓ શીખવા માટે ગુજરાતી ભાષામાં થોડી ઘણી પ્રકારના પુસ્તકો છેજ અને બંગભાષા શીખવા માટે પણ એક બે જાતના પુસ્તકો નજરે પડે છે તેથી આ મારો પ્રયાસ તદ્દન નવિન છે તેમ મારૂં માનવું નથી. દરેક વિષયને જુદી જુદી વ્યક્તિઓ જુદા જુદા રૂપમાં વર્ણવી શકે છે, તેવીજ રીતે આ પુસ્તકમાં પણ બંગભાષા શીખવા માટે ગુજરાતી ભાષા-ભાષી સજ્જનોને જેટલું સરલ અને ઉપયોગી બને તેટલું સરલ બનાવવા પ્રયત્ન કર્યો છે. ક્રમબદ્ધ પાઠો અને તેની સાથેની સમજુતીઓ માટે અભ્યાસીઓએ ખાસ ધ્યાન રાખવું ઘટેછે અને તેથીજ થોડા સમયમાં બંગ ભાષાનું સારૂં જ્ઞાન મેળવી શકાશે. દરેક નવી ભાષા શીખવામાં વાંચન તો યથા પ્રયત્ને સાધ્ય થઇ તે ભાષા દ્વારા લેખકનો આશય જાણી શકાય છે; પરંતુ બોલતા શીખવા માટે તેમ થતું નથી. નવિન ભાષા બોલતા શીખવા માટે વધુ પ્રયત્ન અને ખાસ કરીને તે તે ભાષા બોલનારાઓના સહવાસથી આવડી શકે છે; તેથી આ પુસ્તક બંગાળ પ્રદેશમાં વસતા ગુજરાતી ભાઈઓને વધુ ઉપયોગી અને સરલ થઇ પડશે.

બંગાળમાં વસતા આપણા ગુજરાતી ભાઈઓ કેવળ માત્ર ધનોપાર્જન પાછળજ રચ્યા પચ્યા ન રહેતાં સાથે સાથે બંગ

ભાષાના ઉચ્ચાં ઉચાં સાહિત્યનો અભ્યાસ કરવા પ્રયત્ન કરે તો તેથી ઘણોજ લાભ થવા સંભવ છે.

આ પુસ્તકમાં છેલ્લે કાવ્યો મૂળ બંગ ભાષામાં મૂકી તેની સામેજ તે કાવ્ય ગુજરાતી લિપિમાં (બંગ ભાષાના ઉચ્ચારથી) મૂકેલ છે તેથી કાવ્ય રસિકોને પણ બંગભાષાના ઉંચા ભાવદર્શક કાવ્યનું સહજ દિગ્દર્શન થશે. આ ઉપરાંત વેપારી જનતાને ઉપયોગી થઇ પડે તે માટે બંગ ભાષામાં "આણુ પાણુ" ના આંકડાઓ કેવી રીતે લખાય છે તેનું પણ જ્ઞાન થવા માટે તેવા "આણુ પાણુ" ના આંકડાઓ કે જેને બંગ ભાષામાં "બુડિકીયા" કહે છે તેપણ આપેલ છે. આવી રીતે ભાષા પ્રેમી તથા વ્યવસાય પ્રેમી બંને સમુદાયને આ પુસ્તક ઉપયોગી થાય તેવો પ્રયત્ન કરાયો છે, છતાં પણ કોઇ બંધુ વધુ વિશેષતાઓ આપણી ગુર્જર પ્રજાને ઉપયોગી થઇ પડે તેવી જણાવેથી બીજા સંસ્કરણમાં યોગ્ય સુધારો વધારો કરીશું

મનુષ્ય શક્તિ અપૂર્ણ છે તે ન્યાયે આ પુસ્તકમાં પણ કેટલીએક અપૂર્ણતા હશેજ તેથી સજ્જનવૃંદ તેવી અપૂર્ણતા પ્રત્યે ઉદારતા દર્શાવી સારગ્રાહી બની મારા પ્રયત્નને સફળ કરવા યોગ્ય સલાહ આપતા રહેશે તો હું તેઓનો આભારી થઇશ.

અંતમાં આ પુસ્તક ગુર્જર પ્રજાને સર્વ રીતે ઉપયોગી થઇ બંગ ભાષા શીખવાને કારણભુત બને તેવી મંગળ કામના સાથે ઇત્યોમ્.

કલકત્તા,
સં૦ ૧૯૯૧, મહાશિવરાત્રી.
તા૦ ૩જી માર્ચ, ૧૯૩૫.

પ્રકાશક.

॥ ओरम् ॥

બંગભાષા પરિચય.

પાઠ પહેલો—

મુળાક્ષરો:

অ আ ই ঈ উ ঊ ঋ

અ આ ઇ ઈ ઉ ઊ ઋ

ঌ এ ঐ ও ঔ অং

લૃ એ ઐ ઓ ઔ અં

অঃ

અઃ

ক খ গ ঘ ঙ চ ছ

ક ખ ગ ઘ ઙ ચ છ

জ ঝ ঞ ট ঠ ড ঢ

જ ઝ ઞ ટ ઠ ડ ઢ

ণ ত থ দ ধ ন প ফ

ણ ત થ દ ધ ન પ ફ

ব ভ ম য র ল ব

બ ભ મ ય ર લ વ

শ ষ স হ ড় ক্ষ ঢ় য়

શ ષ સ હ ળ ક્ષ ઢ઼ ય઼

ং ঃ ঁ

અનુસ્વાર વિસર્ગ ખુલ્લો અનુસ્વાર

• : ँ

১ ২ ৩ ৪ ৫ ৬ ৭ ৮ ৯ ১০

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ૯ ૧૦

પાઠ ૨ જો—

નીચેના અક્ષરો તથા આંકડા ઓળખો :—

ঋ ঈ অং ৯ অঃ আ ই

আ এ উ অ ঐ ঔ ঊ

র শ ল ৪ ঘ ভ হ ছ

৫ চ ঠ ৬ ট ঢ ৭ ঊ

ঘ ফ স খ থ ব র ক

ভ ধ ঋ প য য় জ ত

ন দ ঞ ব ণ ড গ ড়

ক্ষ ষ ঢ় ঃ ং

પાઠ ૩ જો—

અક્ષરોના ઉચ્ચારો તથા લખવાની સમાનતા તથા જુદાપણું

(૧) વ અને બ લખવામાં સરખાજ થાય છે.

(૨) ય નો ઉચ્ચાર બોલવામાં જ થાય છે. જેમકે "યોગ" "યત્ન" આનો ઉચ્ચાર—"જોગ" અને "જત્ન"

(૩) ભાષા બોલવામાં બહુજ પહોળા ઉચ્ચારો થાય છે; "પરિમાણુ" નો ઉચ્ચાર "પોરિમાણુ" "પરિમલ" નો ઉચ્ચાર "પોરિમલ"

(૪) કેટલાક ઉચ્ચારો બહુજ બગાડી નાખવામાં આવે છે

જેવા કે; "શ્મશાન" જ્યારે તેનો ઉચ્ચાર 'શશાન થાય છે. "લક્ષ્મીનો ઉચ્ચાર "લક્ખી" અને "લક્ષ્મણ"નો "લક્ખણ" કરે છે.

(૫) લખવામાં "બ" અને "વ"નો ભેદ રાખતા નથી દાખલા તરીકે—"વિવેક" "વિવરણ" "વાચાલ" તેને બદલે "બિબેક" બિબરણ" "બાચાલ" લખાય તથા બોલાયછે.

પાઠ ૪ થો—બે અક્ષરી શબ્દો ઓળખો,

નીચે લખેલ ગુજરાતી શબ્દો તેના ઉચ્ચાર છે.

কল ফল ঘর পট পঢ় রচ অব ইস
કલ ફલ ઘર પટ પઢ રચ અબ ઇસ

এক অংশ দর ভয় রস লঠ বন
એક અંશ દર ભય રસ લઠ બન (વન)

নখ ডর
નખ ડર

ત્રણ અક્ષરી શબ્દો

ইতর উদর শরট সরল মদন অধম উমর
ઇતિર ઉદર શરટ સરલ મદન અધમ ઉમર

চরণ কদম দখল কটক দশন গরল অসল
ચરણ કદમ દખલ કટક દશન ગરલ અસલ

রজক অসত
રજક અસત

ચાર અક્ષરી શબ્દો

સૂચના—નીચેના બંગાળી શબ્દોની સામે આપેલા ગુજરાતી શબ્દો તેના ઉચ્ચાર છે.

অনশন	અનશન	উপবন	ઉપવન
পরবশ	પરવશ	জলচর	જલચર
থরথর	થરથર	পলটন	પલટન
বরতন	બરતન	কলরব	કલરવ
খটমল	ખટમલ	খটখট	ખટખટ
হলচল	હલચલ	পনঘট	પનઘટ
শশধর	શશધર	করবত	કરવત
সরবত	સરબત	জলধর	જલધર
দরদর	દરદર	অবসর	અવસર
মলমল	મલમલ	গড়বড়	ગડબડ

অকপট અકપટ

સૂચના—અક્ષરોનું મળતાપણું ए–'એ' અને त्र–'ત્ર' સરખા લખાય છે. ऊ–'ઉ' ड–'ડ' અને ड़–'ળ' તપાસો ई–'ઇ' અને ह–'હ' માં ફેરફાર તપાસો.

ઉપર રેફ અને નીચે મીંડું એ, લખતી વખતેના ફેરમાં પુરતું ધ્યાન રાખવું હજી બીજા ફેરફાર પછીના પાઠમાં છે.

લીપીમાં કેટલાક અક્ષરનું મળતાપણું.

૧—ब व व़

વ બ ર તેમાં વ્ અને બ્ એક સરખોજ છે અને ભાષામાં બહુધા વાંચવામાં બ જ બોલાય છે, હવે ब બ અને व વ થયો પણ व़ આ પ્રમાણે પાસે મીંડું મુકવાથી ર થાય છે.

૨—य-ય प-પ આ બેઉ લખવામાં એક સરખાજ છે, તો વાંચન વખતે શબ્દઉપરથી સમજાય છે, જેમકે य ય અંદરથી જોડાયેલ નથી જ્યારે प પ અંદરથી જોડાયેલ હોય છે.

૩—ण-ણ અને न-ન સમાન છે પણ ણ ની ઉપર લીટી નથી થતી અને તે અક્ષર કંઇક મોટો અને પહેલું પાંખડુ પાણુની ઉપરજ જોડાઇ જાય છે જ્યારે ન નું પાંખડુ પાણુની નીચે જોડાય છે અને ઉપર — લીટી થાય છે

૪—य-ય ज-જ વાચવામાં ય અને જ નો કાંઇપણ ભેદ રાખવામાં આવતો નથી પણ લખવામાં તો જરાપણ મળતાપણું જ નથી.

૫—ई-ઈ म-સ માં કાંઇક મળતા પણું છે પણ "ई" ઉપર પાંખડા (રેફ જેવું) છે.

૬—ट ટ, ठ ઠ. ટ અને ઠ માં મળતાપણું છે પણ ટ લખવામાં ઠ કરતાં રેફનો વધારો છે તે જોઇ સમજવું.

પાઠ ૫ મો—બારખડી.

क + आ ा = का	क + ऊ ू = कू
ક + આ ા = કા	ક + ઊ ૂ = કૂ
क + इ ि = कि	क + ऋ ृ = कृ
ક + ઇ િ = કિ	ક + ઋ ૃ = કૃ
क + ई ी = की	क + ए े = के
ક + ઈ ી = કી	ક + એ ે = કે
क + उ ु = कु	क + ऐ ै = कै
ક + ઉ ુ = કુ	ક + ઐ ૈ = કૈ

ক	ও	ো	কো	ক	ং	ং	কং
ક	ઓ	ો	કો	ક	અં	ં	કં
ক	ঔ	ৌ	কৌ	ক	ঃ	ঃ	কঃ
ક	ઔ	ૌ	કૌ	ક	અઃ	ઃ	કઃ

ગુજરાતી બારાખડી અને બંગાલી બારાખડીમાં લેખન ફેર ઉપરથી સમજાયું હશે. ટુંકામાં કો ગુજરાતી ઢબમાંજ છે. કિ પણ તેમજ દીરઘાઇમાં જરા ફેર છે. બંગાલી રસ્વઉ ગુજરાતી દીરઘઉ જેવો થાય છે જ્યારે બંગાલી દીરઘઉ અને રસ્વઉ લગભગ સરખા જેવા કંઇક ફેર છે; તે અક્ષરો ઉપરથી દેખાય છે. હવે જે ફેર આવે છે તે માત્રાનો છે, ગુજરાતીમાં એક માત્રા અક્ષરની ઉપર આવે છે જ્યારે બંગાલીમાં એક માત્ર અક્ષરની આગળ આવેછે ગુજરાતીમાં ે કે ઉપર આવ્યો ત્યારે બંગાલીમાં માત્રા આગળ આવી ে কে આ પ્રમાણે લખાયું બે માત્રા પણ આગલ ৈ આવ્યા તે কৈ થાય. ત્યાર પછી કો. કેની જેમ માત્રા આગળ આવી તેમ কো કો માં એક માત્રા આગળ આવી જ્યારે કૌ માં એક માત્રા આગલ અને એક માત્રા કાના સાથે જુદીજ રીતે ઉપર આવે છે, જેમ ગુજરાતીમાં કૈ અને કૌ મલતા છે તેમ બંગાલીમાં ન રહેતાં કૈ ને આગલ બેમાત્રા কৈ અને કૌ માં એક માત્રા આગલ અને એક માત્રા કાના સાથે ઉપર આવે છે; જેમકે কৌ, কং માં ફેર માત્ર એ છે કે અનુસ્વર ગુજરાતીમાં માથે અને બંગાલીમાં બાજુમાં મુકા છે. কঃ માં સમાન છે આ પ્રમાણે બારખડીનો ફેરફાર આપ્યો છે માટે બહુ તપાસી પાકો કરવો. [બંગાલીમાં રસ્વઉ ઙુ બે જાતના થાય છે ও તથા ঙু]

ক	কা	কি	কী	কু	কূ	কৃ	কে	কৈ	কো	কৌ	কং	কঃ
ક	કા	કિ	કી	કુ	કૂ	કૃ	કે	કૈ	કો	કૌ	કં	કઃ
খ	খা	খি	খী	খু	খূ	খৃ	খে	খৈ	খো	খৌ	খং	খঃ
ખ	ખા	ખિ	ખી	ખુ	ખૂ	ખૃ	ખે	ખૈ	ખો	ખૌ	ખં	ખઃ
গ	গা	গি	গী	গু	গূ	গৃ	গে	গৈ	গো	গৌ	গং	গঃ
ગ	ગા	ગિ	ગી	ગુ	ગૂ	ગૃ	ગે	ગૈ	ગો	ગૌ	ગં	ગઃ
ঘ	ঘা	ঘি	ঘী	ঘু	ঘূ	ঘৃ	ঘে	ঘৈ	ঘো	ঘৌ	ঘং	ঘঃ
ઘ	ઘા	ઘિ	ઘી	ઘુ	ઘૂ	ઘૃ	ઘે	ઘૈ	ઘો	ઘૌ	ઘં	ઘઃ
চ	চা	চি	চী	চু	চূ	চৃ	চে	চৈ	চো	চৌ	চং	চঃ
ચ	ચા	ચિ	ચી	ચુ	ચૂ	ચૃ	ચે	ચૈ	ચો	ચૌ	ચં	ચઃ

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

ह	हा	हि	ही	हु	हू	हृ	हे	है	हो	हौ	हं	हः
હ	હા	હિ	હી	હુ	હૂ	હૃ	હે	હૈ	હો	હૌ	હં	હઃ

પાઠ ૬ ઠ્ઠો—શબ્દો.

ગુજરાતી શબ્દો તેના અર્થ નથી પણ ઉચ્ચાર છે.

गान	ગાન	नाम	નામ	शाक	શાક
वास	વાસ	काक	કાક	पास	પાસ
मान	માન	काल	કાલ	राग	રાગ
कथा	કથા	भाषा	ભાષા	घास	ઘાસ
पाता	પાતા	ताल	તાલ	जाम	જામ
माथा	માથા	जटा	જંટા	बाण	બાણ

জাল	જાલ	চীন	ચીન	কীর	કીર
ছাপ	છાપ	রজনী	રજની	নীর	નીર
লতা	લતા	অধীর	અધીર	বীর	બીર
দয়া	દયા	নীরস	નીરસ	নীল	નીલ
কায়া	કાયા	শীতল	શીતલ	ধনী	ધની
হাত	હાત	কীমত	કીમત	বলী	બલી
কালী	કાલી	জীরক	જીરક	দধি	દધિ
তীর	તીર	দিন	દિન	গতি	ગતિ
ধীর	ધીર	তিল	તિલ	ফিন	ફિન
কীট	કીટ	লিপি	લિપિ	মণি	મણિ
শীত	શીત	হিম	હિમ	জিস	જિસ

પાઠ ૭ મો.

বিহিত	બિહિત	মলিন	મલિન	অশনি	અશનિ
বিনয়	વિનય	অগতি	અગતિ	হরিণ	હરિણ
শিশির	શિશિર	ঠিকানা	ઠિકાના	অবধি	અવધિ

কঠিন	কঠিন	পাষাণ	পাষাণ	পাঠক	পাঠক
নিয়ত	নিয়ত	মরাল	মরাল	পাশব	পাশব
মিলাপ	মিলাপ	অপার	অপার	বাদাম	বাদাম
কপাস	কপাস	অকাল	অকাল	বাতাসা	বাতাসা
বালক	বালক	পাকানা	পাকানা	পলাশ	পলাশ
সমান	সমান	ডলানা	ডলানা	চালক	চালক
কপাট	কপাট	অবাক	অবাক	বাচাল	বাচাল
সাহস	সাহস	কুকুর	কুকুর	কটু	কটু
তাড়না	তাড়না	চতুর	চতুর	মৃগ	মৃগ
করাল	করাল	কুল	কুল	কূপ	কূপ
যাতনা	যাতনা	সুধা	সুধা	ভূত	ভূত
অসার	অসার	তুষা	তুষা	শূল	শূল
পড়ানা	পড়ানা	বুধ	বুধ	ঘুম	ঘুম
টগরা–	টগরা	মুখ	মুখ	মূল	মূল
আকর	আকর	পটু	পটু	মূক	মূক
দানব	দানব	তনু	তনু	ধূল	ধূল

গাজর	ગાજર	ধনু	ધનુ	দূত	દૂત
বটানা	બટાના	ক্ষুধা	ક્ષુધા	সূপ	સૂપ
বরষা	બરષા	ঘুণ	ઘુણ	মূঢ়	મૂઢ
সারস	સારસ	যুগ	યુગ	পূজা	પૂજા
কুভাব	કુભાવ	সুখ	સુખ	পূত	પૂત
কুমতি	કુમતિ	লঘু	લઘુ	মূছ	મૂછ
কুমার	કુમાર	মধু	મધુ	সূত	સૂત

પાઠ ૮ મો.

মুকুট	મુકુટ	নূতন	નૂતન	লুণ্ঠন	લુંઠન
কুশল	કુશલ	ময়ূর	મયૂર	মধুর	મધુર
আকুল	આકુલ	পূরণ	પૂરણ	ভূষণ	ભૂષણ
মুখর	મુખર	কুমুদ	કુમુદ	পূতনা	પુતના
দূষণ	દૂષણ	অতনু	અતનુ	মুষল	મુષલ
		পূষক	પૂષક		

পাঠ ৯ মো.

কৃত कृत	দৃঢ় दृढ	গৃহ गृह
কৃমি कृमि	কৃপণ कृपण	পৃথু पृथु
কৃপা कृपा	গৃহিণী गृहिणी	মৃত मृत
কৃশ कृश	অমৃত अमृत	কৃষক कृषक
কৃষি कृषि	পৃথিবী पृथिवी	মৃতক मृतक
ঘৃত घृत	মৃণাল मृणाल	পৃথক पृथक

মৃগয়া मृगया পৃষৎ पृषत्

পাঠ ১০ মো.

কেবা केवा	কেন केन	মেষ मेष
কেশ केश	কেলি केलि	লেহ लेह
নেত नेत	পেটি पेटि	দেব देव
বেত वेत	খেল खेल	মেক मेक
খেত खेत	চেটী चेटी	কিঞ্চিৎ किञ्चित
গেহ गेह	তেজ तेज	কেতাব केताब
চেলা चेला	তেলা तेला	কেমন केमन

কেশর কেশর	কেশব কেশব	শৈশব শৈশব
পেশকার পেশকার	কেশরী কেশরী	গৈরা গৈরা
সেবক সেবক	বেজার বেজার	বৈকালী বৈকালী
বেতন বেতন	খেয়াল খেয়াল	পৈশাচ পৈশাচ
দেবতা দেবতা	চেতনা চেতনা	বৈঠক বৈঠক
দেবকী দেবকী	তেতালা তেতালা	ভৈরব ভৈরব
হেমল হেমল	দেনাদার দেনাদার	শৈবাল শৈবাল
খেতাব খেতাব	লেপক লেপক	সৈনিক সৈনিক
সেবন সেবন	রেচন রেচন	সৈরিক সৈরিক
তেলী তেলী	সেনা সেনা	বৈতালিক বৈতালিক
চেত চেত	লেখক লেখক	কৈরব কৈরব
ভেক ভেক	লেকড়ী লেকড়ী	শৈল শৈল
রেখা রেখা	কৈতব কৈতব	হৈম হৈম
সেখ সেখ	কৈলা কৈলা	বৈদ্য বৈদ
কেতক কেতক	তৈল তৈল	গৈগা গৈগা
কেদার কেদার	শৈব শৈব	জৈন জৈন

পৈতা પૈતા　　বৈতরণী વૈતરણી　　সৈরিভ સૈરિભ
বৈকাল બૈકાલ　　ভৈরবী ભૈરવી　　হৈরিক હૈરિક
শৈবলিনী શૈબલિણી

পাঠ ১১ মো.

মোস্না મોસ્ના　　পোকা પોકા
সোহাগা સોહાગા　　পোষাল પોષાલ
লোচন લોચન　　দোতালা દોતાલા
লোণ લોણ　　দোপড়া દોપડા
লোপ લોપ　　দোহজ દોહજ
রোজগার રોજગાર　　কৌতর કૌતર
রোদন રોદન　　কৌরব કૌરવ
লোমকূপ લોમકૂપ　　গৌর ગૌર
মোট મોટ　　গৌরী ગૌરી
মোন મોન　　গৌরব ગૌરવ
বোবা બોબા　　মৌন મૌન

দৌলত দৌলত
গৌরব গৌরব
মৌমাছি মৌমাছি
দৌবারিক দৌবারিক
পৌরাণিক পৌরাণিক
ফৌজদার ফৌজদার
যৌবন যৌবন
পৌরক পৌরক
দংশ দংশ
হংস হংস
মাংস মাংস
পংক পংক
বংশ বংশ
সংবদন সংবদন
সংয়ন সংযন

সংসদ সংসদ
সংসার সংসার
সংকলন সংকলন
নভঃ নভঃ
নিঃসার নিঃসার
দুঃশাসন দুঃশাসন
দুঃশীল দুঃশীল
অধঃপাত অধঃপাত
দুঃসময় দুঃসময়
ফাঁকা ফাঁকা
ফাঁদ ফাঁদ
পাঁতি পাঁতি
সাঁঝ সাঁঝ
রাঁধনি রাঁধনি
সাঁচি সাঁচি

শাঁখ શાંખ	সাঁড়াশী સાંડાશી
পাঁক પાંક	শাঁখপোকা શાંખપોકા
পাঁজী પાંજી	পাঁচড়া પાંચડા
পাঁইত પાંઇત	পাঁপড় પાંપડ
পাঁচালী પાંચાલી	শাঁখিনী શાંખિની

પાઠ ૧૨ મો.

অভিলাষ અભિલાષ	তামাসা તામાસા
অনুশাসন અનુશાસન	কাগজ કાગજ
আদর આદર	কাতেল કાતેલ
ইতিহাস ઇતિહાસ	দিকদারী દિકદારી
ঈশান ઈશાન	তুলা તુલા
কচহরী કચહરી	দোষাদোষি દોષાદોષિ
কবিতা કવિતા	দেবকুসুম દેવકુસુમ
দশনবাসাঃ દશનવાસાઃ	কোপাল કોપાલ
পরিহাস પરિહાસ	গামলা ગામલા
চুড়াকরণ ચૂડાકરણ	গোদোহন ગોદોહન
তপোবল તપોબલ	চাঁপকলী ચાંપકલી

ফৌতিক ફૌતિક	ভৌতি ભૌતિ
বেয়াকুব બેઆકુબ	মহাদোষ મહાદોષ
ভুবনমোহন ભુબનમોહન	লাভালাভ લાભાલાભ
ভুতকাল ભુતકાલ	শতদল શતદલ
মহীতল મહીતલ	চাটবাদী ચાટબાદી
শনিবার શનિબાર	পীকদান પીકદાન
পুরাতন પુરાતન	সদৃশতা સદૃશતા

પાઠ ૧૩ મો.

গ+উ=গু   ગ+ઉ=ગુ

গুণ	গুণক	গুণাবলী	গুণগান	গুদাম
ગુણ	ગુણક	ગુણાબલી	ગુણગાન	ગુદામ

র+উ=রু   ર+ઉ=રુ

গুরু	রুচি	রুচির	রুধির	রুহক	গরু
ગુરુ	રુચિ	રુચિર	રુધિર	રુહક	ગરુ

শ+উ=শু શ+ઉ=શુ

শুক পশুপতি আশুতোষ পশুরাজ শুচী

શુક પશુપતિ આશુતોષ પશુરાજ શુચી

হ+উ=হু હ+ઉ=હુ

হুকুম হুতবহ বহু হুড় হুতাশন

હુકુમ હુતબહ બહુ હુડ હુતાશન

র+উ=রূ ર+ઊ–રૂ

রূপ অপরূপ নিরূপায় আরূঢ়

રૂપ અપરૂપ નિરૂપાય આરૂઢ

হ + ঋ = হৃ હ + ઋ = હૃ

অপহৃত হৃষিকেশ হৃদয় হৃদ্দেশ

અપહૃત હૃષિકેશ હૃદય હૃદ્દેશ

પાઠ ૧૪ મો, જોડાક્ષરો.

য = ય ની જોડણી અને તેના શબ્દો

ગુજરાતીમાં ય આખો અક્ષરજ જોડાય છે અને ય ની પહેલાંનો અક્ષર અરધો હોય છે, જ્યારે બંગાલીમાં જોડવાનો ય તદ્દન જુદીજ રીતનો આવી ্য રીતનો હોય છે અને ય ની પહેલાંનો અક્ષર આ

ઓજ વપરાય છે કે જે ગુજરાતી કરતાં ઉલટું છે તેથી ખાસ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે જેમ કે:— વાક્ય = বাক্য

চাণক্য	আখ্যান	সৌভাগ্য	আলোচ্য
ચાણક્ય	આખ્યાન	સૌભાગ્ય	આલોચ્ય
জ্যোতি	নাট্য	পাঠ্য	জাড্যাগ্নি
જ્યોતિ	નાટ્ય	પાઠ્ય	જાડ્યાગ્નિ
ধনাঢ্য	পুণ্যবান	অমাত্য	অপথ্য
ધનાઢ્ય	પુણ્યવાન	અમાત્ય	અપથ્ય
সত্য	বধ্য	জঘন্য	গোপ্য
સત્ય	બધ્ય	જઘન્ય	ગોપ્ય
লভ্য	সৌম্য	ম্যোর	ধৌম্য
લભ્ય	સૌમ્ય	મ્યોર	ધૌમ્ય
বাল্যকাল	ব্যাথা	শ্যমতা	
બાલ્યકાલ	વ્યાથા	શ્યમતા	

શ–ષ–હને ય જુદી રીતે જોડાય છે.

শ্য	ষ্য	স্য	হ্য	শিষ্য	শস্য
શ્ય	ષ્ય	સ્ય	હ્ય	શિષ્ય	[illegible]

પાઠ ૧૫ મો.

"ર" ની જોડણી બંગાળીમાં જરા અટપટી છે દાખલા તારીકે શબ્દો નીચે પ્રમાણે :— ક્ર = ক্র

চক্রপাণী	তক্র	গ্রাহক	অগ্রজ
ચક્રપાણી	તક્ર	ગ્રાહક	અગ્રજ
শীঘ্র	আঘ্রাণ	বজ্রপাত	বজ্রাঙ্কুশ
શીઘ્ર	આઘ્રાણ	વજ્રપાત	બજ્રાંકુશ
পাত্র	ত্রাস	ভদ্র	দ্রাবক
પાત્ર	ત્રાસ	ભદ્ર	દ્રાવક
ধ্রুব	ধ্রুবরেখা	প্রলয়	প্রসাদ
ધ્રુવ	ધ્રુવરેખા	પ્રલય	પ્રસાદ
ভ্রূণ	ভ্রমণ	জাতিভ্রংশ	তাম্র
ભ્રુણ	ભ્રમણ	જાતિભ્રંશ	તામ્ર
আম্র	ব্রজ	পরিব্রাজক	ব্রত
આમ્ર	બ્રજ	પરિવ્રાજક	વ્રત
শ্রম	শ্রীমান	হ্রাস	হ্রসীমা
શ્રમ	શ્રીમાન	હ્રાસ	હ્રસીમા

પાઠ ૧૬ મો, રેફ અને તેના શબ્દો.

कर्क કર્ક

दुर्गम દુર્ગમ

पुनर्जात પુનર્જાત

पर्णकुटी પર્ણકુટી

गर्व्व ગર્વ્વ

चतुर्भुज ચતુર્ભુજ

गर्भकोष ગર્ભકોષ

दुर्योधन દુર્યોધન

मर्यादा મર્યાદા

दुर्बल દુર્બ્બલ

दुर्लभ દુર્લભ

बार्लि બાર્લિ

दर्शक દર્શક

मूर्ख મૂર્ખ

दुर्घट દુર્ઘટ

निर्झर નિર્ઝર

दर्पण દર્પણ

आदर्श આદર્શ

लोमहर्ष લોમહર્ષ

महर्षि મહર્ષિ

बर्षण બર્ષણ

गर्हित ગર્હિત

शास्त्रार्थ શાસ્ત્રાર્થ

गार्हस्थ्य ગાર્હસ્થ્ય

चर्या ચર્યા

दुर्गति દુર્ગતિ

अर्घ અર્ઘ

પાઠ ૧૭ મો.

"મ" ની જોડણી.

রুক্মিণীকান্ত	যুগ্ম	মহাত্মা	পদ্ম	মন্মথ
રૂક્મિણીકાન્ત	યુગ્મ	મહાત્મા	પદ્મ	મન્મથ
উষ্মা	স্মৃতি	ব্রাহ্মণ		
ઉષ્મા	સ્મૃતિ	બ્રાહ્મણ		

"લ" ની જોડની.

ক্লেশ	অল্প	শ্লাঘা	শ্লোক	ম্লান
ક્લેશ	અલ્પ	શ્લાઘા	શ્લોક	મ્લાન
অম্ল	ম্লেচ্ছ	মল্লার		
અમ્લ	મ્લેચ્છ	મલ્લાર		

"વ" અથવા "બ" ની જોડણી.

ক্বাথ	পক্বান্ন	জ্বাল	জ্বর	ত্বরা	দ্বারা
ક્વાથ	પક્વાન્ન	જ્વાલ	જ્વર	ત્વરા	દ્વારા
মোরধ্বজ	বিশ্বাসপাত্র	স্বর	জিহবা		
મોરધ્વજ	વિશ્વાસપાત્ર	સ્વર	જિહ્વા		

પાઠ ૧૮ મો.

“ન” જોડની.

विष्णु नग्न कृतघ्न रत्न अन्न प्रश्न

વિષ્ણુ નગ્ન કૃતઘ્ન રત્ન અન્ન પ્રશ્ન

બીજા અક્ષરોની જોડણીના નમુના.

तुक्का शक्ति क्षमा दग्ध शङ्का शङ्ख

તુક્કા શક્તિ ક્ષમા દગ્ધ શંકા શંખ

मङ्गल सच्चा स्वच्छ सज्जन ज्ञाता

મઁગલ સચ્ચા સ્વચ્છ સજ્જન જ્ઞાતા

काञ्चन वाञ्छा मञ्जन पट्टी कण्टक

કાંચન બાંચ્છા મંજન પટ્ટી કણ્ટક

उत्कण्ठा कण्ठ दण्डपाणि मत्त

ઉત્કણ્ઠા કણ્ઠ દણ્ડપાણિ મત્ત

उत्थापन उद्गार उद्देश्य उद्धार

ઉત્થાપન ઉદ્ગાર ઉદ્દેશ્ય ઉદ્ધાર

সদ্ভাব	অনন্তর	দিগন্তর	কান্তা
સદ્ભાવ	અનન્તર	દિગન્તર	કાન્તા

પાઠ ૧૯ મો.

બીજા અક્ષરોની જોડણી ચાલુ.

পন্থ પન્થ	নিম্পাক લિમ્પાક
অন্ধ અન્ધ	গম্ভীরতা ગમ્ભીરતા
তৃপ্ত તૃપ્ત	অল্প અલ્પ
অব্দ અબ્દ	অষ্টমী અષ્ટમી
ছপ্পর છપ્પર	তস্কর તસ્કર
তীক্ষ্ণ તીક્ષ્ણ	দিগম্বর દિગમ્બર
আকাঙ্খা આકાંક્ષા	শুল্ক શુલ્ક
পুত্র પુત્ર	নিশ্চয় નિશ્ચય
নন্দ નન્દ	পৃষ্ঠ પૃષ્ઠ
সন্ধি સન્ધિ	নিস্ক નિસ્ક
শব্দ શબ્દ	লক্ষ্মণ લક્ષ્મણ

स्तब्ध સ્તબ્ધ	जाज्वल्यमान જાજ્વલ્યમાન
सम्पद સમ્પદ	तत्व તત્વ

પાઠ ૨૦ મો.

तन्त्र તન્ત્ર	पार्श्वभाग પાર્શ્વભાગ
सन्ध्या સન્ધ્યા	ईन्द्र ઇન્દ્ર
सम्भ्रम સમ્ભ્રમ	सम्प्रदान સમ્પ્રદાન
मूर्च्छा મૂર્ચ્છા	चर्च्चा ચર્ચ્ચા
दुर्द्दशा દુર્દશા	तर्ज्जनी તર્જની
दुर्म्मति દુર્મતિ	अर्द्धाशन અદ્ધાશન
वीर्य्य વીર્ય	धैर्य्य ધૈર્ય
पूर्व्व પૂર્વ	सर्व्व સર્વ
दुर्वल દુર્બલ	राष्ट्रीयसभा રાષ્ટ્રીયસભા

शास्त्र શાસ્ત્ર

પાઠ ૨૧ મો.

આપ્ત જન તથા સગા સંબંધીઓના ઉચ્ચાર અને અર્થ.

परमेश्वर	પરમેશ્વર	પરમેશ્વર
मानुष	માનુષ	મનુષ્ય

পিতা	પિતા	બાપ
মাতা	માતા	મા
ভ্রাতা	ભ્રાતા	ભાઈ
কাকা	કાકા	કાકા
পিসে	પિસે	ફુઆ
পুত্র	પુત્ર	દિકરો
বালক	બાલક	બાળક
কন্যা	કન્યા	દિકરી
বালিকা	બાલિકા	બાળકી
ভাগিনা	ભાગિના	ભાણેજ
ভাইপো	ભાઇપો	ભત્રીજો
স্বামী	સ્વામી	ધણી
বাবা	બાબા	બાપ
ঠাকুরদাদা	ઠાકુરદાદા	બાપનો બાપ
পিতামহ	પિતામહ	,,
মাতামহ	માતામહ	નાના (માના બાપ)
স্ত্রীলোক	સ્ત્રીલોક	સ્ત્રીઓ
ভগিনী	ભગિની	બ્હેન

কাকী	કાકી	કાકી
মাসী	માસી	માસી
পিসী	– પિસી	ફુઈ
স্ত্রী	સ્ત્રી *	સ્ત્રી
মা	મા	મા
ঠাকুরমা	ઠાકુરમા	દાદી (બાપની મા)
দিদিমা	દિદિમા	નાની (મા ની મા)
দৌহিত্র	દૌહિત્ર	દોહીત્રો (દીકરીના દીકરો)
পৌত্র	પૌત્ર	પૌત્ર (દીકરાના દીકરો)
পৌত্রী	પૌત્રી	પૌત્રી (દીકરાની દીકરી)
মামা মামী	મામા મામી	મામા મામી
জামাই জামাতা	જમાઇ જમાતા	જમાઇ
পুত্রবধূ	પુત્ર વધુ	વહુ (દીકરાની વહુ)
শ্বশুর	શ્વશુર	સાસરો
শাশুড়ি	શાસુડી	સાસુ
খুড় শ্বশুর	– ખુર શ્વસુર	કાકોજી
শালা শালী	શાલા શાલી	શાળો શાળી

* પોતાની સ્ત્રીને બંગાળી લોકો પરીવાર કહે છે.

ভাজ	ભાજ	ભોજાઈ
ভগ্নিপতি	ભગ્નિપતિ	બનેવી
দেবর	દેબર	દેર
ভাসুর	– ભાસુર	જેઠ
বেয়াই	બેયાઇ	વેવાઇ
ননদ	નનદ	નણંદ
মনিব	– મનિબ	માલિક, શેઠ
মনিব-পত্নি	મનિબ-પત્નિ	માલકેણ, શેઠાણી
কনেবউ	– કનેબઉ	નાનીવહુ
ধর্ম্ম পিতা	ધર્મપિતા	ધર્મપિતા
ধর্ম্ম মাতা	ધમમાતા	ધર્મમાતા
ধাত্রী পূত্র	ધાત્રી પુત્ર	દુધભાઇ

નાના છોકરાંને "ખોખો" તથા "છેલીએ" તથા નાની છોકરી ને "ખોખી" તથા "મેએ" કહે છે

પાઠ ૨૨ મો.

અવસ્થા અનુસાર નામ.

শিশু	શિશુ	બાળક
যুবা	યુવા	યુવાન

বৃদ্ধ বুড়া	વૃદ્ધ બુડા	બુઢ્ઢો ઘરડો
পিতৃ মাতৃহীন বালক	પિતૃ માતૃહિન બાલક	મા બાપ વગરનું બાળક
মৃতদার	મૃતદાર	રાંડેલો
কৃতদার	કૃતદાર	વિવાહીત
পুরুষ	પુરૂષ	પુરૂષ
কুমারী	કુમારી	કુમારી
বিধবা	વિધવા	વિધવા

સુચના—ઉપર આપેલા ઘણા શબ્દો ગુજરાતીને મળતાછે તેથી હવે પછી ગુજરાતી ભાષાને મળતા શબ્દો પડતા મુકવામાં આવ્યા છે, માટે બંગાલી વાંચનમાં જે ગુજરાતી શબ્દને મળતા શબ્દો આવે તેનો અન્ય અર્થ ન ગણવો બની શકતા ફેરફાર વાળા શબ્દો ઝીણી નજરથી શોધી શોધીને આપવામાં આવશે સહેજ હેરફાર વાળા શબ્દો પણ આપવામાં આવશે પરંતુ બરાબર મળતા અંધ, કાણાં, કાળા, તોતલા, મોટા, સુંદર આવા શબ્દોજ પડતા મુકવામાં આવશે.

খোঁড়া	ખોંડા	લંગડો
কৃশ	કૃશ	કૃશ
লম্বা	લમ્બા	લાંબો
খোজা	ખોજા	હિજડો

বামন	બામન	બટુક
কুৎসিত	કુત્સિત્	કદરૂપો
রুগ্ন	રૂગ્ન	રોગી
সুস্থ	સુસ્થ	આરોગ્ય
কালো	કાલો	કાળો
সন্তান	સન્તાન	સન્તાન
পোষ্যপুত্র	પોષ્યપુત્ર	પાળેલપુત્ર
শুশ্রূষাকারিণী	શુશ્રુષાકારિણી	સારવાર કરનાર
স্তন্যদায়িণী	સ્તન્યદાયિણી	ધાવ (ધવરાવનારી)
উপপতি	ઉપપતિ	યાર
নিমন্ত্রিত ব্যক্তি	નિમન્ત્રિત વ્યક્તિ	મહેમાન
বিদেশী	બિદેશી	પરદેશી
প্রতিবেশী	પ્રતિબેશી	પાડોશી
অপরিচিত ব্যক্তি	અપરિચિત વ્યક્તિ	અજાણ્યો
ক্রীতদাস	ક્રૃતદાસ	ગુલામ
ছাত্র	છાત્ર	વિદ્યાર્થી
শিক্ষানবিশ	શિક્ષાનવિશ	ઉમેદવાર

પાઠ ૨૩ મો,—અંગો.

মাথার খুলি	માથાર ખુલી	ખોપરી
মুখমণ্ডল	મુખમન્ડલ	ચહેરો
ঘাড়	ધાડ	ગરદન
চিবুক	ચિબુક	દાઢી
ঠোঁঠ	ઠોંઠ	હોઠ
বুক	બુક	છાતી
মেরুদণ্ড	મેરૂદન્ડ	બરડો
তলপেট	તલપેટ	પેડુ
পাকস্থলী	પાકસ્થલી	હોજરી
কোমর	કોમર	કમર
ত্বক	ત્વક	ચાંમડી
হাতের কব্জী	હાતેર કબ્જી	હથેળી
বুড়া আঙ্গুল	બુડા આંગુલ	અંગુઠો
আঙ্গুল	આંગુલ	આંગળું
পঞ্জর	પંજર	પાંસળી
কণুই	કણુઇ	કોણી

চোখের পাতা	ચોખેર પાતા	પાંપણ
চোখ	ચોખ	આંખ
চোখের পাতারচুল	ચોખેર પાતારચુલ	પાપણનાવાળ
চোখের তারা	ચોખેર તારા	આખની કીકી
নাকের ছিদ্র	નાકેર છિદ્ર	નસકોરૂં
গোঁপ	ગોંપ	મુછ
রক্ত	રક્ત	લોહી
হাড়	હાડ	હાડકાં
কাণ	કાણ	કાણ
ভ্রু	ભ્રુ	ભ્રગુટી
উরু	ઉરૂ	જાંગ
হাঁটু	હાંટુ	ગોઠણ
পা	પા	પગ
পায়ের গাঁইট	પાયેર ગાંઇટ	ઘુંટી
গোড়ালি	ગોડાલિ	એડી
পায়ের তেলো	પાયેર તેલો	પગનું તળીયું
মজ্জা	મજ્જા	નશ

মাংসপেশী	માંસપેસી	ગોઠલી (મસલ્સ)
শ্লেষ্ম	શ્લેષ્મ	કફ
স্বর	સ્વર	અવાજ
চক্ষু	ચક્ષુ	આંખો
চোখের জল	ચોખેર જલ	આંસુ
থুতু	થુતુ	થુંક
লোম	લોમ	બાલ

પાઠ ૨૪ મો,—પશુ પક્ષિ.

સુચના—ગુજરાતીને મળતા શબ્દો આપ્યા નથી.

ঘোটকী	ઘોટકી	ઘોડી
গাভী	ગાભી	ગાય
ভেড়া	ભેડા	મેઢું
কুকুর	કુકુર	કુતરૂં
কুকুরী	કુકુરી	કુતરી
ভল্লুক	ભલ્લુક	રિંછ
মহিষ	મહિષ	ભેંસ
গণ্ডার	ગણ્ડાર	ગેંડો

উষ্ট্র	ઉષ્ટ્ર	ઉંટ
গাধা গর্দ্দভ	ગાધા-ગર્દ્દભ	ગધેડા
ছাগ	છાગ	બકરૂં
বিডাল	બિડાલ	બિલાડી
শূকর	શુકર	સુવર
বানর	બાનર	વાંદરા
শৃগাল	શૃગાલ	શિયાળ
খেঁকশিয়ালী	ખેંક શિયાલી	લોંકડી
মুষিক ইন্দুর	મૂષિક, ઇન્દુર	ઉંદર
বাছুর	બાછુર	વાછરડુ
মেষ শাবক	મેષ શાબક	મેંઢાનું બચ્ચું
ছাগ শাবক	છાગ શાવક	બકરાંનું બચ્ચું
কুকুরের বাচ্ছা	કુકુરેર બાચ્છા	કુરકુરીયુ
চতুষ্পদ	ચતુષ્પદ	ચોપગું
শৃঙ্গ	શૃંગ	શિંગડુ
খুর	ખુર	ખરી
পশম	પશમ	રૂવાં
পোকা	પોકા	કીડા

প্রজাপতি	પ્રજાપતિ	તેતર
মৌমাছী	મૌમાછી	મધમાખી
মাছি	માછિ	માખી
পঙ্গপাল	પંગપાલ	ટીડ
ময়ূর	મયુર	મોર
কাকাতুয়া	કાકાતુયા	કાકાકૌવા
পায়রা	પાયરા	કબુતર
বক	બક	બગલો
মোরগ	મોરગ	કુકડો
শকুনি	શકુનિ	ગિધ
মাছরাঙ্গা	માછરાંગા	મછિમારપક્ષિ
চঞ্চু	ચંચુ	ચાંચ
ডিম্ব	ડિમ્બ	ઈંડું
উকুণ	ઉકુણ	જુ
নিকি	નિકિ	લિખ
মাকড়সা	માકડસા	કિડિ
গুটিপোকা	ગુટીપોકા	રેશમના કીડા
ছারপোকা	છારપોકા	માકડ

ঝিনুক	ઝિનુક	છીપું, છાપું
কচ্ছপ	કચ્છપ	કાચબો
কুম্ভীর	કુમ્ભીર	મગર
বিছা	બિછા	વીંછી

પાઠ ૨૫ મો.

ઝાડ પાલો તથા અનાજ.

পাতা	પાતા	પાન
কুঁড়ি	કુંડિ	કલી
খোসা	ખોસા	છાલ
মুকুল	મુકુલ	ફુલ કલી
কাঠ	કાઠ	લાકડું
আঁশ	આંશ	રેશાતાર
আমগাছ	આમગાછ	આંબો
নারিকেল	નારિકેલ	નાળીયેલ
কলা	કલા	કેળું
চারাগাছ	ચારાગાછ	ઘાસ
লতা	લતા	વેલો

শস্য	શસ્ય	અનાજ
ধান্য	ધાન્ય	ધાન
চাউল	ચાઉલ	ચોખા
গম	ગમ	ઘઉં
যব	યવ	જવ
ময়দা	મયદા	લોટ
ভুট্টা	ભુટ્ટા	મકાઈ
ছোলা	છોલા	ચણા
সাগুদানা	સાગુદાના	સાબુદાણા
সরিষা	સરિષા	સરસવ
তিসি	તિસિ	અલસિ

પાઠ ૨૬ મો.

ફળ, મેવા, મસાલો અને ખાવાની ચીજો.

জাম	જામ	જાબુ
রম্ভা	રમ્ભા	કેળાં
কমলালেবু	કમલાલેબુ	નારંગી
কুল	કુલ	બોર

ঝিনুক	ઝિનુક	છીપું, છાપું
কচ্ছপ	કચ્છપ	કાચબો
কুম্ভীর	કુમ્ભીર	મગર
বিছা	બિછા	વીંછી

પાઠ ૨૫ મો.

ઝાડ પાલો તથા અનાજ.

পাতা	પાતા	પાન
কুঁড়ি	કુંડિ	કલી
খোসা	ખોસા	છાલ
মুকুল	મુકુલ	ફુલ કલી
কাঠ	કાઠ	લાકડું
আঁশ	આંશ	રેશાતાર
আমগাছ	આમગાછ	આંબો
নারিকেল	નારિકેલ	નાળીયેલ
কলা	કલા	કેળું
চারাগাছ	ચારાગાછ	ઘાસ
লতা	લતા	વેલો

শস্য	શસ્ય	અનાજ
ধান্য	ધાન્ય	ધાન
চাউল	ચાઉલ	ચોખા
গম	ગમ	ઘઉં
যব	યવ	જવ
ময়দা	મયદા	લોટ
ভুট্টা	ભુટ્ટા	મકાઈ
ছোলা	છોલા	ચણા
সাগুদানা	સાગુદાના	સાબુદાણા
সরিষা	સરિષા	સરસવ
তিসি	તિસિ	અલસિ

પાઠ ૨૬ મો.

ફળ, મેવા, મસાલો અને ખાવાની ચીજો.

জাম	જામ	જાબું
রম্ভা	રમ્ભા	કેળાં
কমলালেবু	કમલાલેબુ	નારંગી
কুল	કુલ	બોર

নারিকেল	નારિકેલ	નારીયેલ
তরমুজ	તરમુજ	કલીંગર, તરબુચ
যুঁতি	જુંતિ	ચમેલી
রসুন	રસુન	લશણ
পলাণ্ডু	પલાણ્ડુ	ડુંગળી, કાંદા
গোলআলু	ગોલઆલુ	બટાટા
মসলা	મસલા	મસાલો
জয়ত্রী	જયત્રી	જાવંત્રી
হরিদ্রা	હરિદ્રા	હલદર
মৌরি	મૌરી	વલીયારી
জাফ্রান	જાફ્રાન	કેસર
মরিচ	મરિચ	મરચું
সরিসা	સરિસા	રાઇ
লঙ্কা	લંકા	લાલ મરચુ
আদা	આદા	આદુ
এলাইচ	એલાઇચ	એલાયચી
তেজপাত	તેજપાત	તમાલપત્ર
দারচিনি	દારચિનિ	તજ

পিঁপূল	પિઁપુલ	પીપર
খয়ের	ખયેર	કાથો
খাদ্য	ખદ્ય	ભોજન, ખાવાનું
মদ্য	મદ્ય	દારૂ, શરાબ
রুটী	રૂટી	રોટલી
অম্বল টক্	અમ્બલ ટક્	ચટણી
মাছ	માછ	માછલું
দুগ্ধ	દુગ્ધ	દુધ
সাবান	સાબાન	સાબુ
সর	સર	મલાઇ
লবণ	લવણ	મીઠું
তৈল	તૈલ	તેલ
চিনি	ચિનિ	ખાંડ
বাতাসা	બાતાસા	પતાસા
জলযোগ	જલયોગ	પાણીપીવું (નાસ્તો કરવો)
রান্নাঘর	રાન્નાઘર	રસોડું
কয়লা	કયલા	કોલસા

জ্বালানী কাঠ	જ્વાલાની કાઠ	બાળવાનાં લાકડાં
আগুন	આગુણ	આગ
ধোঁয়া	ધોંયા	ધુવાડા
ছাই	છાઇ	રાખ
রাঁধুনি	રાંધુનિ	રસોયો
বাটি	બાટિ	વાટકો
থালা	થાલા	થાળી
কলসী	કલસી	કળશો
চামচ	ચામચ	ચમચો

પાઠ ૨૭ મો.

કપડા, ઘરેણાં, ઘર, સામાન.

কামিজ	કામિજ	ખમિસ
জেব	જેબ	ખીસ્સું, ગજવું
টুপি	ટુપિ	ટોપી
পশমি কাপড়	પશમિ કાપડ	ગરમ કાપડ
বোতাম	બોતામ	બટન
আংটী	આંટી	વિટી

বাড়ী	બાડી	ઘર
বসত বাড়ী	બસત બાડી	રહેવાનું ઘર
কুঠারী	કુઠારી	કોટડી, ઓરડી
ছাদ	છાદ	છત
দরজা	દરજા	દરવાજા
চৌকাট	ચૌકાટ	ચોક
জানালা	જાનાલા	ખડકી, દરવાજો
জলেরকল	જલેરકલ	પાણીનો નળ
কল	કલ	સંચો, નળ વગેરે
বড়ঘর	બડઘર	મોટું ઘર
শুইবারঘর	શુઇબારઘર	સુવાનું ઘર
বৈঠকখানা	બૈઠકખાના	બેઠક
উঠান	ઉઠાન	આંગણું, ફળીયું
গোয়াল	ગોયાલ	ગૌશાળા
একতালা	એકતાલા	+ ભોંયતળીયું
দোতালা	દોતાલા	પહેલોમાળ
কুঁড়েঘর	કુંડેઘર	ઝુંપડું

+ બંગાળમાં ભોંયતળીએથીજ પ્રથમ તલ્લો (માળ) ગણાય છે.

থাম	થામ	થાંભલો
পাথর	પાથર	પથર
তক্তপোষ	તક્તપોષ	પાટ
টানাপাখা	ટાનાપાખા	ખેંચવાનોપંખો
সিন্দুক	સિન્દુક	પેટી
দোলনা	દોલના	પારણું
লণ্ঠন	લણ્ઠન	ફાનસ
প্রদীপ	પ્રદીપ	દિવો
সলিতা	સલિતા	બતિ
শিকল	શિકલ	શાંકળ
মেজে	મેજે	ઓરડાની છો
দেওয়াল	દેઓયાલ	દિવાલ
কেদারা	કેદારા	ખુરશી
চুণ	ચુણ	ચુનો
বালি	બાલિ	રેતી
কড়া	કડા	કડાઇ
জলেরজালা	જલેરજાલા	પાણીનું મટકું
বাসন	બાસન	વાસણ

কেটলি	કેટલિ	દેગડું
ছাতা	છાતા	છતરી
বালিশ	બાલિશ	તકીયો
মসারি	મસારિ	મચ્છરદાની
বগলি	બગલિ	જાકીટ
ঘোমটা	ઘોમટા	ઘુંઘટ
সুচ	સુચ	સોઇ
জুতা	જુતા	જોડા
পাঠার্থী	પાઠાર્થી	વિદ્યાર્થી
ছাত্র	છાત્ર	વિદ્યાર્થી
চুষীকাগজ	ચુષીકાગજ	શાહીચુસણીયું, બ્લોટીંગ
কালি	કાલિ	શાહિ
দোয়াত	દોયાત	ખોટો, ખડિયો
পুরস্কার	પુરસ્કાર	ઇનામ
শ্রেণী	શ્રેણી	દરજ્જો, કલાસ
সপ্তাহ	સપ્તાહ	અઠવાડીયું
দ্বৈমাস	દ્વૈમાસ	બેમાસ

উচ্চশ্রেণীতেউঠা	ઉચ્ચશ્રેણીતેઉઠા	ઉપલા વર્ગમાં ચડવું
পূস্তকাগার	પુસ્તકાગાર	પુસ્તકાલય
খেলা	ખેલા	રમત
স্কুলের বেতন	સ્કુલેર બેતન	નિશાળનીફી
শাস্তি	શાસ્તિ	સજા
সংবাদপত্র	સંબાદપત્ર	છાપો સમાચાર પત્ર
আলোকচিত্র বিদ্যা	આલોકચિત્ર વિધા-	ફોટોગ્રાફી
পাটীগণিত	પાટીગણિત	અંકગણિત

પાઠ ૨૮ મો.

উকীল	ઉકીલ	વકીલ
চিকিৎসক	ચિકિત્સક	વૈદ
নাপিত	નાપિત	વાણંદ, હજામ
কামার	કામાર	લોહાર
শ্বর্ণকার	સ્વર્ણકાર	સોની
স্যাকরা	સ્યાકરા	સોની
মুদী	મુદી	મોદી
পুস্তক বিক্রেতা	પુસ્તક બિક્રેતા	ચોપડી વેચનાર

কলু	કલુ	તેલી
দস্যু /	દસ્યુ	લુંટારો
ডাকাত	ડાકાત	ચોર
ধোপা	ધોપા	ધોબી
নাবিক	નાબિક	હોડીવાળા
ব্যবসাদার	બ્યબસાદાર	વેપારી
হাতুড়ে ডাক্তার	હાતુડે ડાક્તાર	નકલી વૈદ
পাঠক	પાઠક	ભણનારો
কাঁসারী	કાંસારી	કંસારો

પાઠ ૨૯ મો.

পূর্বাহ্ণ	પુર્વાહ્ન	બપોર
অপরাহ্ণ	અપરાહ્ન	સાંઝ
নিশীথসময়	નિશીથસમય	મધ્ય રાત્રી
গতকল্য	ગતકલ્ય	ગઇ કાલ
আগামীকল্য	આગામીકલ્ય	આવતી કાલ
রৌপ্য	રૌપ્ય	ચાંદી
তাম্র	તામ્ર	ત્રાંબુ

উত্তরদিক	ઉત્તરદિક	ઉત્તર દિશા
আইন	આઇન	કાયદો
সালিস	સાલિસ	પંચ
স্বত্ব	સ્વત્વ	હક્ક
মোক্তার	મોક્તાર	મુખત્યાર
কয়েদ	કયેદ	કેદ
দেউলিয়া ব্যক্তি	દેઉલિયા વ્યક્તિ	દીવાળીયો
দণ্ডন	દન્ડન	સજા
নালিস	નાલિસ	દાવો, ફરિયાદ
গ্রেপ্তার	ગ્રેપ્તાર	કેદ
মুচলিখা	મુચલિખા	મુચરકો

પાઠ ૩૦ મો.

নিষ্পত্তি	નિષ્પત્તિ	ફેંસલો
নীলাম	નીલામ	લીલામ
ভাল	ભાલ	સારો
সুশ্রী	સુશ્રી	સુંદર
কোন	કોન	ખુણો

কতকগুলি	કતકગુલિ	કેટલાક
এই	એઈ	આ (પાસેની ચીજ બતાવે)
ঐ	ઐ	એ (દૂરની ચીજ બતાવે)
সেই	સેઇ	તે
ঐ সকল	ઐ સકલ	આ બધા
মন্দ	મન્દ	બુરા
বড়	બડ	મોટા
বৃহৎ	બૃહત્	મોટું
বন্য	બન્ય	જંગલી
খোঁড়া	ખોંડા	લંગડો
মন্থরগতি	મન્થર ગતિ	સુસ્ત
কুঁড়ে	કુંડે	સુસ્ત
মূক	મુક	મુંગો
বোবা	બોબા	બોબડો
বিশ্রী	બિશ્રી	કુરૂપ
কুৎসিৎ	કુત્સિત્	ખરાબ લક્ષણવાળો
নিম্ন	નિમ્ન	નિચો
দ্রুতগামী	દ્રુતગામી	ઉતાવળો

সংকীর্ণ	સંકીર્ણ	તંગ
উপস্থিত	ઉપસ્થિત	હાજર
অনুপস্থিত	અનુપસ્થિત	ગેરહાજર
প্রফুল্ল	પ્રફુલ્લ	ખુશ
লাজুক	લાજુક	શરમાળ
অশিষ্ট	અશિષ્ટ	ગમાર
বেআদব	બે આદબ	બે અદબ
শুষ্ক	શુષ્ક	સુકકું
বাৎসরিক	બાત્સરિક	વાર્ષિક
একটা	એકટા	એક
কেহনা	કેહના	કોઇ નહિ
অপর	અપર	બીજો
অন্য একটা	અન્ય એકટા	એકબીજો
সকল	સકલ	બધા
কতিপয়	કતિપય	કેટલાક
উভয়	ઉભય	બેઉ
সেই	સેઇ	તે

પાઠ ૩૨ મો સર્વનામ.

আমি	આમિ	હું
তুই	તુઈ	તું
আপনি	આપનિ	તમે
তুমি	તુમિ	તમે
আমরা	આમરા	અમે
তোমরা	તોમરા	તમે
আপনারা	આપનારા	તમે લોકો
তিনি	તિનિ	તે
সে	સે	તે
ইহা	ઇહા	આ
তাঁহারা	તાંહારા	તેઓ
আমার	આમાર	મારૂં
আপনার	આપનાર	તમારૂં
তোর	તોર	તારૂં
তাহার	તાહાર	તેઓનું
আমাদিগের	આમાદિગેર	અમારૂં
তোমার তোমাদিগের	તોમાર તોમાદિગેર	તમારૂં

আমাকে	આમાકે	મને
তোকে তোমাকে	તોકે તોમાકે	તને તમને
আমাদিগকে	આમાદિગકે	અમને
তোমাদিগকে	તોમાદિગકે	તમને
তাহাদিগকে	તાહાદિગકે	તેમને
যিনি যে	યિનિ યે	જે
যাহার	યાહાર	જેનું
যাহাকে	યાહાકે	જેને
কে	કે	કોણ
কাহার	કાહાર	કોનું
কাহাকে	કાહાકે	કોને
কি	કિ	શું કોણ
আমি নিজে	આમિ નિજે	હું પોતે
তুমি নিজে	તુમિ નિજે	તું પોતે
সে নিজে	સે નિજે	તે પોતે

પાઠ ૩૩ મો.

শ্রদ্ধা	શ્રદ્ધા	ભરોસો
বন্ধুতা	બન્ધુતા	મિત્રાચારી, ભાઇબંધી

সততা	સતતા	સચાઇ
আগ্রহ	આગ્રહ	હઠ
নিষ্টুরতা	નિષ્ઠુરતા	નીચતા
ঘ্নণা	ઘૃણા	ખાર
আমোদ	આમોદ	રાજી
ব্যথা	વ્યથા	દુઃખ
ভীরুতা	ભીરૂતા	બીક
সম্পদ	સંપદ	સમૃદ્ધિ
দুর্গতি	દુર્ગતિ	ખરાબદશા
উপস্থিতি	ઉપસ્થિતિ	હાજરી
শৈশবকাল	શૈશબકાલ	બચ્ચપણ, બાળપણ
যৌবন	યૌવન	જુવાની
উন্মত্তাবস্থা	ઉન્મત્તાવસ્થા	ગાંડપણ
পিপাসা	પિપાસા	તરસ
স্মৃতি	સ્મૃતિ	યાદી
স্বাস্থ্য	સ્વાસ્થ	શુખશાંન્તી
বল	બલ	બળ
পারগতা	પારગતા	લાયકાત

অমিতব্যয়	અમિતવ્યય	ઉડાઉપણું
ক্ষিপ্রতা	ક્ષિપ્રતા	સ્ફુરતી
নিস্তব্ধতা	નિસ્તબ્ધતા	ધીરજ
আঘ্রাণ	આઘ્રાણ	ગંધ
দুষ্টামি	દુષ્ટામિ	દુષ્ટતા
গোলমাল	ગોલમાલ	ધમાધમી શોરબકોર

પાઠ ૩૪ મો.

সহাধ্যায়ী	સહાધ્યાયી	સાથેભણનારો
শস্য ক্ষেত্র	શસ્ય ક્ષેત્ર	અનાજનું ખેતર
কর্ণাভরণ	કર્ણાભરણ	કાનનાં ઘરેણાં
পথ	પથ	રસ્તો
বাজারদর	બાજારદર	બાજાર ભાવ
বিক্রয়কারী	બિક્રયકારી	વેચનારો
সংবাদপত্র	સંવાદપત્ર	છાપો
গোলাপজল	ગોલાપ જલ	ગુલાબ જળ
ঘোটক	ઘોટક	ઘોડો
মোমবাতি	મોમબાતિ	મીણબત્તી

রক্ত পিপাসু	રક્ત પિપાસુ	લોહીને તરસ્યો
কয়লার খনি	કયલાર ખનિ	કોલસાની ખાણ
আলো	આલો	બતી
জিনিস	જીનિસ	જણસ
ছাত্র	છાત્ર	નિશાળીયો, વિદ્યાર્થી
লোহার দ্রব্য	લોહાર દ્રવ્ય	લોખંડની ચીજો
ধোপার ইস্ত্রী	ધોપાર ઇસ્ત્રી	ધોબીની ઇસ્ત્રી

પાઠ ૩૫ મો ક્રિયાપદો.

শোষণ করা	શોષણ કરા	શોસવું
জিজ্ঞাসা করা	જિજ્ઞાસા કરા	પુછવું
ধার করা	ધાર કરા	ઉધાર લેવું
আনয়ন করা	આનયન કરા	લાવવું
ক্রয় করা	ક્રય કરા	ખરીદ કરવું
আহবান করা	આહબાન કરા	હાંકલ કરવી
ধারণ করা	ધારણ કરા	પકડવું
প্রতারণা করা	પ્રતારણા કરા	દગો દેવો
কর্ত্তণ করা	કર્ત્તણ કરા	કાપવું

উপার্জ্জন করা	ઉપાર્જન કરા	કમાવું
ক্ষতি করা	ક્ષતિ કરા	નુકશાન કરા
উত্তোলন করা	ઉત્તોલન કરા	ઉપાડવું ચડવવું
প্রজ্জ্বলিত করা	પ્રજ્જ્વલિત કરા	શળગાવવું
অগ্রাহ্য করা	અગ્રાહ્ય કરા	ન માનવું
কারারুদ্ধ করা	કારારૂદ્ધ કરા	કેદ કરવું
যোগ করা	જોગ કરા	મેળવવું જોડવું
বিপর্য্যস্ত করা	બિપર્યસ્ત કરા	ઉલટાવવું
নিহত করা	નિહત કરા	મારીનાખવું
বোধগম্য	બોધગમ્ય	જાણવું
ধার দেওয়া	ધાર દેઓયા	ઉધાર દેવું
পরিচালন করা	પરિચાલન કરા	રસ્તોબતાવવો તેડીજવું
লেহন করা	લેહન કરા	ચાટવું

પાઠ ૩૬ મો.

নষ্ট করা	નષ્ટ કરા	ખોવું
অবনত করা	અબનત કરા	નીચું નમાવવું
নির্ম্মাণ করা	નિર્મ્માણ કરા	બનાવવું

খণ্ড খণ্ড করা	ખન્ડ ખન્ડ કરા	ટુકડે ટુકડા કરવા
পরিমাণ করা	પરિમાણ કરા	તોલવું
মুদ্রণ করা	મૂદ્રણ કરા	છાપવું
কুশাসন করা	કુશાસન કરા	અંધેર
অপব্যবহার করা	અપબ્યવહાર કરા	ખરાબરીતેકામ લેવું
লাঘব করা	લાઘબ કરા	ઘટાડવું
অবগত করা	અવગત કરા	જાહેર કરવું જણાવવું
মুছিয়া ফেলা	મુછિયા ફેલા	ભુંસીનાખવું
প্রতিরোধ করা	પ્રતિરોધ કરા	રોકવું
বিবেচনা করা	બિબેચના કરા	વિવેચન કરવું
উৎপীড়ন করা	উत्पीડન કરા	દબાવવું જુલમ કરવો
আদেশ করা	આદેશ કરા	હુકમ કરવો
বলপ্রয়োগ করা	બલપ્રયોગ કરા	જબરજસ્તી કરવી
অধিক দাবী করা	અધિક દાબી કરા	વધારે ભાવ કહેવો
অগ্রাহ্য করা	અગ્રાહ્ય કરા	દરકાર ન કરવી દાદ ન દેવી
অতিরিক্ত খাটান	અતિરિક્ત ખાટાન	વધારે કામ કરવું
পথপ্রস্তুত করা	પથ પ્રસ્તુત કરા	રસ્તો તૈયાર કરવો
প্রদান করা	પ્રદાન કરા	દાન દેવું

খণ্ড খণ্ড করা	ખન્ડ ખન્ડ કરા	ટુકડે ટુકડા કરવા
পরিমাণ করা	પરિમાણ્ કરા	તોલવું
মুদ্রণ করা	મૂદ્રણ્ કરા	છાપવું
কুশাসন করা	કુશાસન કરા	અંધેર
অপব্যবহার করা	અપવ્યવહાર કરા	ખરાબરીતેકામ લેવું
লাঘব করা	લાઘબ કરા	ઘટાડવું
অবগত করা	અવગત કરા	જાહેર કરવું જણાવવું
মুছিয়া ফেলা	મુછિયા ફેલા	ભુંસીનાખવું
প্রতিরোধ করা	પ્રતિરોધ કરા	રોકવું
বিবেচনা করা	બિબેચના કરા	વિવેચન કરવું
উৎপীড়ন করা	ઉત્પીડન કરા	દબાવવું જુલમ કરવો
আদেশ করা	આદેશ કરા	હુકમ કરવો
বলপ্রয়োগ করা	બલપ્રયોગ કરા	જબરજસ્તી કરવી
অধিক দাবী করা	અધિક દાબી કરા	વધારે ભાવ કહેવો
অগ্রাহ্য করা	અગ્રાહ્ય કરા	દરકાર ન કરવી દાદ ન દેવી
অতিরিক্ত খাটান	અતિરિક્ત ખાટાન	વધારે કામ કરવું
পথপ্রস্তুত করা	પથ પ્રસ્તુત કરા	રસ્તો તૈયાર કરવો
প্রদান করা	પ્રદાન કરા	દાન દેવું

লোষ্ট্রাঘাত করা	લોષ્ટ્રાઘાત કરા	પથર મારવો
আহার করা	આહાર કરા	ખાવું
সম্পন্ন করা	સમ્પન્ન કરા	પુરૂ કરવું
বিদ্ধ করা	બિદ્ધ કરા	છેદવું
অনুকম্পা করা	અનુકમ્પા કરા	દયા કરવી
উৎপাটন করা	ઉત્પાટન કરા	ઉખેડવું
মুদ্রিত করা	મુદ્રિત કરા	છાપવું
যোগাড় করা	યોગાડ કરા	ભેળું કરવું
পরিষ্কার করা	પરિષ્કાર કરા	સાફ કરવું
বিচ্ছিন্ন করা	બિચ્છિન્ન કરા	કટકે કટકા કરવું
নিরব করা	નિરબ કરા	ચુપકરવું શાન્ત કરવું
অনুতাপ করা	અનુતાપ કરા	અફસોસ કરવો
শিথিল করা	શિથિલ કરા	નરમ કરવું
স্থানান্তর করা	સ્થાનાન્તર કરા	જુદું પાડવું
মেরামত করা	મેરામત કરા	મરામત કરવી
অনুরোধ করা	અનુરોધ કરા	મનાઇ કરવી

પાઠ ૩૭ મો.

খুচরা বিক্রয় করা	ખુચરા બિક્રય કરા	છુટક વેચવું
বিনষ্ট করা	બિનષ્ટ કરા	બરબાદ કરવું
ধ্বংস করা	ધ્વંસ કરા	બરબાદ કરવું નાશ કરવો
লুণ্ঠন করা	લુણ્ઠન કરા	લુંટવું
উৎসর্গ করা	ઉત્સર્ગ કરા	બલિદાન દેવું
বিকীর্ণ করা	બિકીર્ણ કરા	છેતરવું
দগ্ধ করা	દગ્ધ કરા	દઝાડવું
প্রলোভিত করা	પ્રલોભિત કરા	ઠગવું
বিক্রয় করা	બિક્રય કરા	વેચવું
ক্ষৌর করা	ક્ષૌર કરા	હજામત કરવી
বদ্ধ করা	બદ્ધ કરા	બન્ધ કરવું
স্বাক্ষর করা	સ્વાક્ષર કરા	સહિ કરવી
নির্ব্বাক করা	નિર્વાક કરા	ચુપ કરવું
গ্রহণ করা	ગ્રહણ કરા	લેવું
বলা	બલા	બોલવું
ভীত করা	ભીત કરા	બીવડાવવું

মনে করা	મને કરા	યાદ કરવું
হওয়া	હઓયા	હોવું
রোদন করা	રોદન કરા	રોવું
ক্রন্দন করা	ક્રન્દન કરા	રોવું
পড়া	પડા	ભણવું
পলায়ন করা	પલાયન કરા	ભાગવું
ঠাট্টা করা	ઠાટ્ટા કરા	મશ્કરી કરવી
লাফান	લાફાન	કુદવું
উঠা	ઉઠા	ઉઠવું
দৌড়ান	દૌડાન	દોડવું
বোধ হওয়া	બોધ હઓયા	સમજવું ખબર પડવી
বসা	બસા	બેસવું
ঘুমান	ઘુમાન	સુવું
দাঁড়ান	દાંડાન	ઉભું થવું
থাকা	થાકા	સબુર કરવું રહેવું
থামা	થામા	ઉભું રહેવું, રોકાવું
শপথ করা	શપથ કરા	સોગનખાવા

কথাবলা	કથાબલા	લાત કરવી
অপেক্ষা করা	અપેક્ષા કરા	રાહ જોવી
বেড়ান	બેડાન	ફરવું
জাগরিত করা	જાગરિત કરા	જગાડવું
বহন করা	બહન કરા	લઇજવું ઉપાડી જવું

પાઠ ૩૮ મો.

প্রহার করা	પ્રહાર કરા	મારવું
কামড়ান	કામડાન	કરડવું ડંખવું
বহা	બહા	ચાલવું
আসা	આસા	આવવું
খনন করা	ખનન કરા	ખોદવું
টানা	ટાના	તાણવું ખેંચવું
চালান	ચાલાન	ચલાવવું હાંકવું
খাওয়া	ખાઓયા	ખાવું
পতিত হওয়া	પતિત હઓયા	પડવું
দেখা	દેખા	જોવું
ক্ষান্ত হওয়া	ક્ષાન્ત હઓયા	સહન કરવું

মনে করা	મને કરા	યાદ કરવું
হওয়া	હઓયા	હોવું
রোদন করা	રોદન કરા	રોવું
ক্রন্দন করা	ક્રન્દન કરા	રોવું
পড়া	પડા	ભણવું
পলায়ন করা	પલાયન કરા	ભાગવું
ঠাট্টা করা	ઠાટ્ટા કરા	મશ્કરી કરવી
লাফান	લાફાન	કુદવું
উঠা	ઉઠા	ઉઠવું
দৌড়ান	દૌડાન	દોડવું
বোধ হওয়া	બોધ હઓયા	સમજવું ખબર પડવી
বসা	બસા	બેસવું
ঘুমান	ઘુમાન	સુવું
দাঁড়ান	દાંડાન	ઉભું થવું
থাকা	થાકા	સબુર કરવું રહેવું
থামা	થામા	ઉભુ રહેવું, રોકાવું
শপথ করা	શપથ કરા	સોગનખાવા

কথাবলা	કથાબલા	લાત કરવી
অপেক্ষা করা	અપેક્ષા કરા	રાહ જોવી
বেড়ান	બેડાન	ફરવું
জাগরিত করা	જાગરિત કરા	જગાડવું
বহন করা	બહન કરા	લઇજવું ઉપાડી જવું

પાઠ ૩૮ મો.

প্রহার করা	પ્રહાર કરા	મારવું
কামড়ান	કામડાન	કરડવું ડંખવું
বহা	બહા	ચાલવું
আসা	આસા	આવવું
খনন করা	ખનન કરા	ખોદવું
টানা	ટાના	તાણવું ખેંચવું
চালান	ચાલાન	ચલાવવું હાંકવું
খাওয়া	ખાઓયા	ખાવું
পতিত হওয়া	પતિત હઓયા	પડવું
দেখা	દેખા	જોવું
ক্ষান্ত হওয়া	ક્ષાન્ત હઓયા	સહન કરવું

পাওয়া	પાઓયા	મળ્યું
ঝুলান	ઝુલાન	લટકવું
গোপন করা	ગોપન કરા	સંતાડવું
গলান	ગલાન	ગાળવું
আরোহণ করা	આરોહણ્ કરા	ચડવું સ્વાર થવું
চরা	ચરા	ચરાવવું
থুথু ফেলা	થુથુ ફેલા	થુંકવું
ফুলিয়া উঠা	ফুলিયા ઉઠા	ફુલીજવું
দোলা	દોલા	હલવું
লওয়া	લઓયા	લેવું
ছিন্ন করা	છિન્ન કરા	ફાડવું
বৰ্দ্ধিত হওয়া	બર્દ્ધિત હઓયા	વધવું
জাগা	જાગા	જાગવું
বস্ত্র বুনা	બસ્ત્ર બુના	કાપડ વણવું
অস্ত যাওয়া	અસ્ત યાઓયા	અસ્ત થવું
পাঠান	પાઠાન	મોકલવું
অন্বেষণ করা	અન્બેષણ્ કરા	તપાસ કરવી
টাকা দেওয়া	ટાકા દેઓયા	રૂપીઆ આપવા

হাৱান	હારાન	ખોવું
বেষ্টন কৱা	બેષ્ટન કરા	ઢાંકવું
বস্ত্র পৱা	બસ્ત્ર પરા	કપડું પહેરવું
নত হওয়া	નત હઓયા	નમવું
হাঁটু গাড়িয়া বসা	હાંટુ ગાડિયા બસા	ગોઠણુ માંડીને બેસવું
সাক্ষাৎ কৱা	સાક્ષાત કરા	મળવું
প্ৰস্তুত কৱা	પ્રસ્તુત કરા	બનાવવું

પાઠ ૩૯ મો.

আগে	આગે	અગાઉ
পূৰ্ব্বেই	પૂર્બ્બેઇ	પહેલાં
শনৈঃ	શનૈઃ	ધીરે ધીરે
তখন	તખન	ત્યારે
তৎপৱে	તત્પરે	તે પછી
এখন	એખન	હમણાં
যতক্ষণ	યતક્ષણ	જ્યાં સુધી
পূৰ্ব্বে	પૂર્બ્બે	પહેલ,

শীঘ্র	શીઘ્ર	જલ્દી
অবিলম্বে	અબિલમ્બે	જલ્દી
প্রত্যহ	પ્રત્યહ	રોજ
প্রতি বৎসর	પ્રતિ બત્સર	દરવર્ષ
গত কল্য	ગત કલ્ય	ગઇ કાલે
আগামী কল্য	આગામી કલ્ય	આવતી કાલે
কখন কখন	કખન કખન	ક્યારે ક્યારે
কিছু পূর্ব্বে	કિછુ પૂર્વે	થોડા રોજ પહેલાં
তৎক্ষণাৎ	તત્‌ક્ષણાત્	તરત તે વખતે
কখন	કખન	ક્યારે
কখন না	કખન ના	કોઇ વખતે નહિ
একবার	એકબાર	એક વાર
সম্প্রতি	સમ્પ્રતિ	હાલ, હમણા
এ জন্য	એ જન્ય	આ માટે
এযাবৎ	એયાવત્	અત્યાર સુધી
সকাল	સકાલ	સવાર
হঠাৎ	હઠાત્	અચાનક, એટલામ
তথায়	તથાય	ત્યાં

কোথায়	કોથાય	ક્યાં
যেখানে	જેખાને	જ્યાં
এখানে	એખાને	યહાં
একদিকে	એકદિકે	એક બાજુ
ভিতরে	ભિતરે	અંદર
উচ্চৈস্বরে	ઉચ્ચૈસ્વરે	ઉચે અવાજે
নীরবে	નીરવે	ચુપચાપ છાનામાના
কি প্রকারে	કિ પ્રકારે	કેમ કેવી રીતે
স্থিরভাবে	સ્થિરભાવે	શાન્તિથી
অবহেলার সহিত	અબહેલાર સહિત	બે પરવાઇથી
প্রায়	પ્રાય	લગભગ
অল্প পরিমাণে	અલ્પ પરિમાણે	થોડા પ્રમાણમાં
আরও	આરઓ	હજીપણ (પ્રમાણ વાચક)
পরে	પરે	પછી બાદ
শেষে	શેષે	છેવટે
অতএব	અતએવ	આ માટે, આ પ્રમાણે
বাস্তবিক	વાસ્તવિક	ખરેખર

પાઠ ૪૦ મો અવ્યયો.

পরে	પરે	બાદ પછી
মধ্যে	મધ્યે	દરમ્યાન
তে	તે	(પ્રત્યય)
নিকটে	નિકટે	પાસે
জন্য	જન્ય	વાસ્તે
হইতে	હઇતે	હઇને (પ્રત્યય)
র	ર	(પ્રત્યય) નો, ની, નુ, ના
এর	એર	(પ્રત્યય) નો, ની, નુ, ના
দূরে	દૂરે	છેટે
মধ্য দিয়া	મધ્ય દિયા	આરપારમાંથી
প্রতি	પ્રતિ	પ્રતિ
দিকে	દિકે	બાજુ
নিম্নে	નિમ્ને	નીચે
তলে	તલે	નીચે
ব্যতিত	વ્યતિત	સિવાય
চারিদিকে	ચારિદિકે	ચારેબાજુ

সত্ত্বে	સત્ત્વે	તથાપિ
পার্শ্বে	પાશ્વેં	પાસે
অগ্রে	અગ્રે	આગળ, મુખ્યમાં
পশ্চাতে	પશ્ચાતે	પછી
যে পর্য্যন্ত না	યે પર્યંત ના	ત્યાં સુધી નહિ

પાઠ ૪૧ મો. વ્યાકરણ.

બંગાળી ભાષા અને ગુજરાતી ભાષામાં વ્યાકરણની બાબત ખાસ તપાસવી પડે તેમ નથી કારણ કે, વ્યાકરણ સરખુંજ છે; છતાં લખવા બોલવામાં કેટલીક વધારે ઓછી વપરાશ છે.

નામની પાસે કેટલાક અવ્યયો વપરાય છે તેનો ખાસ નિયમ નથી; તે વાંચનથી અભ્યાસ પડે છે, 'તે' 'ટા' 'ટિ' 'খান' 'খানি' 'টুকি' 'গাছ' 'গুল' 'গুলী' 'গণ' 'ই' દાખલા તરીકે શબ્દો:—

কতটা કતટા: કેટલું

একখান એકખાન: એક

একগাছ দড়া એકગાછ દડા: એકદોરી

বালকগুলী બાલકગુલી: બાળકો

সেরখানেক তেল સેર ખાનેક તેલ: સેર એક તેલ

জলটুকু જલટુકુ: થોડુંક પાણી

ঈশ্বরই পূজ্য ઇશ્વરઈ પૂજ્ય : ઇશ્વરજ પૂજ્ય
নারিগণ નારિગણ : સ્ત્રીઓ

લિંગ—બંગાળી ભાષામાં પુલિંગ અને સ્ત્રી લિંગ છે, નપુંસક લિંગનો કવચિત વપરાશ થાય છે.

વચન—જીવંત પ્રાણીના સામાન્ય નામને પ્રથમ વિભક્તિમાં અનેક વચની "રા" પ્રત્યય લાગે છે. બીજી વિભક્તિમાં "દિગ" પ્રત્યય લાગેછે તેમ 'મંડલ,' 'સકલ' 'ગુલાગુલી,' લગાડે છે.

વિભક્તિ—ગુજરાતીની માફક આઠ વિભક્તિ છે, તેના પ્રત્યય અને રૂપ :—

પહેલી વિભક્તિ એક વચનને પ્રત્યય નથી. બહુવચનનો પ્રત્યય **એરા** અને રા છે, તે સિવાય કેટલાંક નામોને કે, તે, એ, પણ લગાડે છે.

બીજી એકવચન અને બહુવચનને કે પ્રત્યય લાગે છે. દાખલા તરીકે—બાલક ટીકે : છોકરાંઓને.

ત્રીજી પ્રત્યય "દ્વારા" લાગે છે : અશ્વદ્વારા.

ચોથી "જન્ય" અને "નિમિત્ત" લાગેછે કયાંક 'કાછે' શબ્દ વાપરી ચોથી વિભક્તિ વ્યક્ત થાય છે દાખલા તરીકે 'તોમાર બાપેર કાછે': તમારા બાપ પાસે. 'તોમાર જન્ય' તમારે માટે.

પાંચમી પ્રત્યય "હઇતે" છે. કોઈ કોઇ વખત પાંચમીનો અર્થ 'કાછે' 'ઠાઇ' 'થેકે' પણ લગાડી વ્યક્ત કરેછે. 'પ્રભુર કાછે' 'કલિકાતા હઇતે' 'કલિકાતા થેકે'.

છઠ્ઠી એકવચનનો પ્રત્યય 'એર' અને 'ર' અને બહુવચનને એકવચનનો પ્રત્યય લગાડીને 'દિગેર' એવા અવ્યયો લગાડે છે 'ચિનિર' : સાકરનો 'બાપેર' : બાપનું.

સાતમી પ્રત્યય, 'ય' 'એ' અગર 'તે' લાગેછે.

આઠમી તે સંસ્કૃત પ્રમાણે સંબોધે છે, તેને કાંઇ પ્રત્યય નથી પણ જેમ ગુજરાતીમાં 'અરે' કહી બોલાય છે તેમ 'ઓલો' શબ્દ વાપરે છે, "ઓલો દિદિ": અરે મા.

પાઠ ૪૨ મો.

૧ લી বালক	বালকেরা	বালকগণ
બાલક	બાલકેરા	બાલકગણ
૨ જી বালককে		বালকদিগকে
બાલકકે		બાલકદિગકે
૩ જી বালকের দ্বারা		বালকদিগের দ্বারা
બાલકેર દ્વારા		બાલકદિગેર દ્વારા

૪ થી	वालकके	वालकदिगके
	બાલકકે	બાલકદિગકે
	वालकेर जन्य	वालकदिगेर जन्य
	બાલકેર જન્ય	બાલકદિગેર જન્ય
૫ મી	वालक हइते	वालकदिगेर हइते
	બાલક હઇતે	બાલકદિગેર હઇતે
૬ ઠી	वालकेर वालकदेर	वालकदिगेर
	બાલકેર બાલકદેર	બાલકદિગેર
૭ મી	वालकेर मध्ये	वालकदिगेर मध्ये
	બાલકેર મધ્યે	બાલકદિગેર મધ્યે

સર્વે રૂપ આ પ્રમાણેજ થાયછે વધારે પરિચય વાંચનથી થશે મુદ્દે ગુજરાતી વ્યાકરણ અને બંગાલી વ્યાકરણમાં ફેર-નથી પ્રત્યય નીચે પ્રમાણે છે:—

પાઠ ૪૩ મો સર્વનામનાં રૂપ.

(૧)	आमि	आमरा
	આમિ	આમરા
(૨)	आमाके	आमादिगके
	આમાકે	આમાદિગકે

	আমায়		আমার দিগকে
	আমায		আমাৰ দিগকে
(৩)	আমার কর্তৃক		আমাদের কর্তৃক
	আমাৰ কর্তৃক		আমাদেৰ কর্তৃক
	আমার দ্বারা		আমাদের দ্বারা
	আমাৰ দ্বারা		আমাদেৰ দ্বারা
	আমাকে দিয়া		আমাদের দিয়া
	আমাকে দিয়া		আমাদেৰ দিয়া
(৪)	আমাকে		আমাদিগকে
	আমাকে		আমাদিগকে
(৫)	আমা হইতে		আমাদের হইতে
	আমা হইতে		আমাদেৰ হইতে
(৬)	আমার	আমাদের	আমাদিগের
	আমাৰ	আমাদেৰ	আমাদিগেৰ
(৭)	আমাতে		আমাদিগেতে
	আমাতে		আমাদিগেতে
	আমায়		আমারদিগেতে
	আমায		আমাৰদিগেতে

બોલવામાં "આમિ"=હું બદલ 'મુઇ' શબ્દ વપરાય છે જેનું પ્રથમ વિભક્તિનું એકવચન 'મોરા' છઠ્ઠીનું એકવચન "મોર" ચોથીનું "મોકે"

કયારેક પ્રથમ પુરૂષ સર્વનામ બદલે "સેજન"નો ઉપયોગ થાયછે દાખલા તરીકે "સેજન કિ અપરાધ કરિયાછે"

બીજા પુરૂષનું એકવચન તુમિ ને બદલે તુઈ અને પોતાથી શ્રેષ્ઠ માણુસ માટે આપનિ વપરાયછે તુઈ નાં રૂપાન્તર તોર થાય છે.

ત્રીજા પુરૂષને આદર પુર્વક બોલાવવા માટે નજીક અથવા દૂર હોય તે પ્રમાણે ઇનિ અથવા ઉની અને 'તિનિ' વાપરે છે તેનાં રૂપ તાહા તાહાહઇતે તાહાય થાય છે ઉપરાંત 'તા' 'તાતે' 'તાય' રૂપ પણ લખવામાં વપરાય છે.

'યિનિ' અને 'યે' આ સંબંધી સર્વનામ છે 'યિનિ' આદર સૂચક નામ છે અને પહેલી વિભક્તિ સિવાય તેના ઉપર આદર સૂચક ~ નિશાની લખાય છે જેવી રીતે યાઁહાર

પ્રશ્નાર્થ સર્વનામ કે કિ તેનાં રૂપ કાઁહારા કાહાકે [ર્હ્રી] કાઁહાર તેમ થાય છે

ઘણાંખરાં સર્વનામો સર્વનામની શબ્દાવળીમાં આપવામાં આવ્યાં છે તેમાં આકડા સંખ્યા વાચક નામ નીચે પ્રમાણે છે.

પાઠ ૪૪ મો.

১ এক	એક ૧		৬ ছয়	છય ૬
২ দুই	દુઇ ૨		৭ সাত	સાત ૭
৩ তীন	તીન ૩		৮ আট	આટ ૮
৪ চার	ચાર ૪		৯ নয়	નય ૯
চারী	ચારી		১০ দশ	દશ ૧૦
৫ পাঁচ	પાંચ ૫			

તે પછીના ઉચ્ચારો ૧૧ એગાર ૧૨ બાર ૧૩ તેર ૧૪ ચૌદો ૧૫ પનરો ૧૬ ષોલો ૧૭ સતેરો ૧૮ આઠારો ૧૯ ઉનિસ ૨૦ વિશ ૨૧ એકુશ ૨૨ બાઇશ ૨૩ તેઇશ ૨૪ ચૌબ્બિશ ૨૫ પઁચિશ ૨૬ છાબ્બિશ ૨૭ સાતાશ ૨૮ અટાશ ૨૯ ઉનત્રિશ ૩૦ ત્રિશ ૩૧ એકત્રિશ ૩૨ બત્રિશ ૩૩ તેત્રિશ ૩૪ ચૌત્રિશ ૩૫ પઁયત્રિશ ૩૬ છત્રિશ ૩૭ સાઇત્રિશ ૩૮ આટત્રિશ ૩૯ ઉનચલ્લિશ ૪૦ ચલ્લિશ ૪૧ એકચલ્લિશ ૪૨ બિયાલ્લિશ ૪૩ તેતાલ્લિશ ૪૪ ચુયાલ્લિશ ૪૫ પઁયતાલ્લિશ ૪૬ છયચલ્લિશ ૪૭ સાતચલ્લિશ ૪૮ આટચલ્લિશ ૪૯ ઉનપન્ચાશ ૫૦ પન્ચાશ ૫૧ એકાન્ન ૫૨ બાયાન્ન ૫૩ તિપ્પાન્ન ૫૪ ચુયાન્ન ૫૫ પન્ચાન્ન ૫૬ છાપ્પાન્ન ૫૭ સાતાન્ન ૫૮ આટાન્ન ૫૯ ઉનષાટ. ૬૦ ષાટ ૬૧ એકષટ્ટિ ૬૨ બાષટ્ટિ ૬૩ તેષટ્ટિ

૬૪ ચૌષટ્ટિ ૬૫ પઁયષટ્ટિ ૬૬ છેષટ્ટિ ૬૭ સાતષટ્ટિ ૬૮ આટષટ્ટિ ૬૯ ઉનસત્તર ૭૦ સત્તર ૭૧ એકાત્તર ૭૨ બાયાત્તર ૭૩ તેયાત્તર ૭૪ ચુયાત્તર ૭૫ પઁચાત્તર ૭૬ છિયાત્તર ૭૭ સાતાત્તર ૭૮ આટાત્તર ૭૯ ઉનઆશી ૮૦ આશી ૮૧ એકાશી ૮૨ બીરાશી ૮૩ તિરાશી ૮૪ ચૌરાશી ૮૫ પઁચાશી ૮૬ છેયાશી ૮૭ સતાશી ૮૮ અષ્ટાશી ૮૯ ઉનનબ્બઇ ૯૦ નબ્બઇ ૯૧ એકાનબ્બઇ ૯૨ બીરાનબ્બઇ ૯૩ તિરાનબ્બઈ ૯૪ ચુરાનબ્બઈ ૯૫ પન્ચાનબ્બઇ ૯૬ છેયાનબ્બઈ ૯૭ સાતાનબ્બઈ ૯૮ આટાનબ્બઈ ૯૯ નિરાનબ્બઇ ૧૦૦ એક સત ૧૦૦૦ સહસ્ર ૧૦૦૦૦ અયુત ૧૦૦૦૦૦ લક્ષ ૧૦૦૦૦૦૦ નિયુત ૧૦૦૦૦૦૦૦ કોટી ઘણાખરા સંસ્કૃત ભાષામાંથી ઉતરી આવેલા એટલે મૂલ શબ્દો છે. ૪ ચારને એકગંડા કહે છે ૨૦ વીશને એકકુડી કહે છે.

કેટલાક શબ્દો પછી ૨ (બગડો) બગડાનો વપરાશ છે જેવી રીતે 'વાર' 'વાર' એવાર ગુજરાતિમાં લખીયે છીયે જ્યારે બંગાલીમાં 'વાર' ૨ 'હોય' ૨ એવા દાખલામાં વાર વાર, હાય હાય વાંચવું.

પાઠ ૪૫ મો.

ક્રિયાપદનાં રૂપો.

બંગાલીમાં વર્તમાન, ભૂત અને ભવિષ્ય ત્રણ કાળ છે, જે જુદા જુદા રૂપે ચાલુ, પૂર્ણ અને સામામાન્ય આમ ત્રણે ત્રણ ત્રણ ભાગે

વહેંચાયેલછે પણ સાધારણ રીતે સામાન્ય અને પૂર્ણ કાળ એક સરખા રૂપમાં રહે છે જ્યારે ચાલુનું રૂપ કાંઇક અંશે જુદું દેખાય છે. બનતા પ્રયત્ને સમજાવવા નીચેનાં રૂપ આપ્યા છે ચાલુને અપૂર્ણ પણ કહે છે.

રૂપો

સહેલાઇથી સમજી શકાય માટે ગુજરાતી લિપિમાંજ આપીયે છીયે પણ ભાષા તો બંગાલીજ છે એટલે ક્રિયાપદ બંગાલીજ છે.

વર્તમાન કાળ 'દેખુન'=જોવું.

આમિ દેખિ
હું જોઉ છું

આમરા દેખિ
અમે જોઇએ છીયે

તુમિ દેખો
તું જો

તોમારા દેખો
તમે જુઓ

તિનિ દેખેન
તે જોય છે

તાંહારા દેખેન
તેઓ જુએછે

ચાલુ [અપૂર્ણ] વર્તમાન કાળ

આમિ દેખિતેછિ
હું જોઉ છું

આમરા દેખિતેછિ
અમે જોઇએ છીએ

તુમિ દેખિતે છ	તોમરા દેખિતે છ
તું જુએ છે.	તમે જુઓ છે
તિનિ દેખિતેછેન	તાંહારા દેખિતેછેન
તે જુએ છે	તેઓ જુઓ છે

ભૂતકાળ.

આમિ દેખિલામ	આમરા દેખિલામ
મેં જોયું	અમે જોયું
તુમિ દેખિલે	તોમરા દેખિલે
તેં જોયું	તમોએ જોયું
તિનિ દેખિલેન	તાંહારા દેખિલેન
તેણે જોયું	તેઓએ જોયું

ચાલુ [અપૂર્ણ] ભૂત.

આમિ દેખિતે છિલામ	આમરા દેખિતે છિલામ
હું જોતો હતો	અમે જોતા હતા
તુમિ દેખિતે છિલે	તોમરા દેખિતે છિલે
તું જોતો હતો	તમે જોતા હતા
તિનિ દેખિતે છિલેન	તાંહારા દેખિતે છિલેન
તે જોતો હતો	તેઓ જોતા હતા

વર્તમાન ભુત.

આમિ દેખિયાછિ	આમરા દેખિયાછિ
મેં જોયું છે	અમે જોયું છે
તુમિ દેખિયાછ	તોમરા દેખિયાછ
તેં જોયેલું છે	તમે જોયેલું છે
તિનિ દેખિયાછેન	તાંહારા દેખિયાછેન
તેણે જોયેલું છે	તેઓએ જોયેલું છે

ભૂત ભૂત

આમિ દેખિયા છિલામ	આમરા દેખિયા છિલામ
મેં જોયું હતું	અમે જોયુ હતું
તુમિ દેખિયા છિલે	તોમરા દેખિયા છિલે
તેં જોયું હતું	તમે જોયુ હતું
તિનિ દેખિયા છિલેન	તાંહારા દેખિયા છિલેન.
તેણે જોયું હતું	તેઓએ જોયું હતું

સંકેતાર્થ

આમિ દેખિતામ	આમરા દેખિતામ
મેં જોયું હોત	અમે જોયું હોત

તુમિ દેખિતે	તોમરા દેખિતે
તેં જોયું હોત	તમે જોયું હોત
તિનિ દેખિતેન	તાંહારા દેખિતેન
તણે જોયું હોત	તેઓએ જોયું હોત

ભવિષ્ય કાળ.

આમિ દેખિબો	આમરા દેખિબો
હું જોઇશ	અમે જોશું
તુમિ દેખિબે	તોમરા દેખિબે
તું જોઈશ	તમે જોશો
તિનિ દેખિબેન	તાંહારા દેખિબેન
તે જોશે	તેઓ જોશે

આજ્ઞાર્થ

આમિ દેખિ	આમરા દેખિ
હું જોઉં	અમે જોઇએ
તુમિ દેખો	તોમરા દેખો
તું જો	તમે જુઓ
તિનિ દેખુન	તાંહારા દેખુન
તે જુએ	તેઓ જુએ

લખવામાં કોઇ કોઈ વખતે કેટલાક ફેરફાર રહેછે દાખલા તરીકે દેખિયા બદલે 'દેખિ' 'દેખે' અથવા 'દેખ્યા' અને 'ખાઇયા' 'ચાઇયા' 'જાઇયા' 'ગાઇયા' વગેરે બદલે 'ખેયે' 'ચેયે' 'ગિયે' રૂપો થાયછે. બોલાયછે અને 'દેખિતેછિ' બદલે 'દેખછિ' પણ બોલાય છે.

સંકેતાર્થ.

બંગાલી ભાષામાં સંકેતાર્થ વ્યક્ત કરવા માટે વાક્યને આરંભે "યાદ"=જો. એટલે યદિ વાપરવામાં આવેછે અને વચ્ચે "તબે" અને 'તાહા હઇલે' વપરાયછે દાખલો "યદિ તિનિ આસિતેન તાહા હઇલે આમરા જાઇતામ." = જો તે આવતે તો હું જતે.

પાઠ ૪૬ મો.

કેટલાક ફેરફારવાળાં ક્રિયાપદો – હઓયા = હોવું
આ ધાતુનું રૂપ કાંઇ જુદી રીતે થાયછે.

આમિ હઈ	આમરા આછિ
હું છું	અમે છીયે
તુમિ હઓ	તોમરા આછો
તું છે	તમે છો
આપનિ હન	આપનારા હયેન, આપનારા આછેન
આપ છો	આપ લોકો છો
તિનિ હન	તાંહારા આછેન
તે છે	તેઓ છે.

তোমার বলের বড়াই করিওনা : તોમાર બલેર બડાઇ કરિઓ ના = તમારા બળની બડાઇ કરો નહીં

চোরকে সিড়ির উপর থেকে নিচে টেনে আন ચોરકે સિડિર ઉપર થેકે નિચે ટેને આન=ચોરને સીડી ઉપરથી નીચે ખેંચી લાવ

এই বালককে ক্ষমা করো : એઇ બલકકે ક્ષમા કરો =આ બાળકને ક્ષમા કરો

তুমি কি বাড়িতে থাকিবে ? : તુમિ કિ બાડિતે થાકિબે ? = તમે શું ઘેર રહેશો ?

কে এ কাজ করিয়াছে ? : કે એ કાજ કરિયાછે ? =આ કામ કોણે કર્યું છે ?

তোমার কি হইয়াছে ? : તોમાર કિ હઇયાછે ? =તમને શું થયું છે ?

પાઠ ૪૮ મો વાતચિત.

હવેથી બંગાળી ઉચ્ચાર નહિ આપતા માત્ર તેના અર્થજ આપેલ છે, તો અભ્યાસ કરનાર વ્યક્તિએ ઠીક ધ્યાન રાખી પાછળ શીખેલ ઉચ્ચાર તથા આકારનું સ્મરણ રાખવું.

আপনার নাম কি ? તમારૂં નામ શું ?

আমার নাম নবীন મારું નામ નવીન

আপনার বাড়ী কোথায়? તમારું ઘર ક્યાં?

আমার বাড়ী ঢাকা મારું ઘર ઢાકા

আপনি এখানে কি কাজ করেন? તમે આંહિયા શું કામ કરો છો?

আমি এখানে ডাক ঘরে চাকরি করি હું આંહિ પોસ્ટ ઓફિસમાં નોકરી કરું છું

আপনার মাহিনা কত? તમારો પગાર કેટલો?

পঁচিশ টাকা পাই પચીશ રૂપયા મળે છે

বাড়ী যাচ্ছি ઘેરે જાઉં છું

তুমি কি করে কালি ফেলে দিলে તમે કેમ કરતાં શાહી ઢોળી દીધી

আপনি রাগ করেন কেন તમે ગુસ્સો કેમ કરો છો

আপনি কার অনুমতিতে সেখানে গিয়াছিলেন તમે કોની રજાથી ત્યાં ગયા હતા

প্রশ্নের উত্তর સવાલનો જવાબ

আপনি সর্ব্বদা আমার নিকট আসবেন તમે મારી પાસે રોજ આવતા રહેજો

পাঠ ৪৯ নং.

দেখ বাম ! কাল তুমি পড়িবাব সময় বড গোল কবিয়াছিলে। পড়িবাব সময় গোল করিলে ভাল পড়া হয না কেহ শুনিতে পায না তোমাকে নিষেধ করিতেছি আর কখনও পড়িবার সময় গোল কবিও না।

જો રામ ! કાલે ભણતી વખતે તેં બહુ ગડબડ કરી હતી. ભણતી વખતે ગડબડ કરવાથી ઠીક ભણાય નહિ, કોઇ સાંભળી શકે નહિ, તને મનાઇ કરૂં છુ હવે કોઇ વખતે ભણતી વખતે ગડબડ કરવી નહિ.

নবীন ! কাল তুমি বাড়ী যাইবার সময়, পথে ভুবনকে গালি দিয়াছিলে, তুমি ছেলে মানুষ জাননা কাহাকেও গালি দেওয়া ভাল নয় আর যদি কাহাকেও গালি দাও আমি সকলকে বলিয়া দিব. কেহ তোমার সহিত কথা কহিবে না।

નવિન ! કાલે તેં ઘરે જતી વખતે રસ્તામાં ભુવનને ગાળો આપી હતી તમો બાળકોએ જાણવું જોઇએ કે ગાળો દેવી સારી નહિ. અને હવે જો કોઇ દિવસ કોઇને ગાળો દીધી તો સૌને કહી દઇશ કે તારી સાથે વાત નહિ કરે (તારી સાથે બોલશે નહિ)

এই সকল দেখিয়া শুনিয়া, তাহাব পিতার মনে অত্যন্ত ঘৃণা জন্মিল, তিনি ক্রুদ্ধ হইয়া তাহাকে বাটি হইতে বহিষ্কৃত কবিয়া দিলেন। বাল্যকাল হইতে চুরি অভ্যাস কবিয়া, যাদব আর

সে অভ্যাস ছাড়িতে পারিল না ক্রমে ক্রমে যত বড় হইতে লাগিল, ততই তাহার ঐ প্রবৃত্তি বাড়িতে লাগিল। সে সুযোগ পাইলেই, কাহারও বাটীতে প্রবেশ করিয়া চুরি করিত। এ জন্য যে দেখিত, সেই তাহাকে ঘৃণা করিত, কেহ তাহাকে বিশ্বাস করিত না।

આ બધું જોઇ-સાંભળી તેના બાપના મનમાં ઘણો તિરસ્કાર ઉપજ્યો તેણે બીજાઓને તેને ઘરની બહાર કાઢી મુકયો. બાળપણથી ચોરીનો અભ્યાસ કરી હજી પણ બીજો અભ્યાસ (ધંધો) કરી શકયો નહિ. ક્રમે ક્રમે જેમ જેમ મોટો થવા લાગ્યો તેમ તેમ તેની આ પ્રવૃત્તિ વધવા માંડી. સુયોગ મળે કે કોઇના ઘરમાં ઘુસી ચોરી કરે આ માટે જે દેખે તે તેને નીંદે, કોઇ તેનો વિશ્વાસ કરે નહિં.

પાઠ ૫૦ મો.

চক্ষু অতি কোমল পদার্থ આંખ ઘણી કોમળ ચીજછે

নাসিকা না থাকিলে কি ভাল কি মন্দ কোনও গন্ধের ঘ্রাণ পাইতাম না নાક ન હોય તો કઇ સારી કઇ ખરાબ કોઇ પણ ગંધની વાસ આવે નહિ

অন্য অন্য বস্তু অপেক্ষা ধাতুর ভার অধিক બીજી દરેક વસ્તુ કરતાં ધાતુ વધારે વજનદાર છે

লোক মুদ্রা দিয়া বস্ত্ত ক্রয় করিয়া থাকে લોકો સીક્કા આપી વસ્તુ ખરીદે છે

সমুদ্রের জল এত লোণা ও এমন বিস্বাদ যে কেহ পান করিতে পারে না, સમુદ્રનું પાણી એવું ખારૂં અને બદ્સ્વાદ કે કોઇ પી શકે નહિં

পিতা মাতা যখন বৃদ্ধ হইয়া কর্ম্ম করিতে অক্ষম হন তখন তাঁহাদের প্রতিপালন করা পূত্র দিগের অবশ্য কর্ত্তব্য પિતા માતા જ્યારે વૃદ્ધાવસ્થાને લીધે કામકાજ માટે અશક્ત થાય ત્યારે તેનું પ્રતિપાલન કરવું તે પુત્રોની અવશ્ય ફરજ છે

પાઠ ૫૧ મો. વાક્યો.

আমার অবকাশ নাই મને ફુરસદ નથી

আমার ঘুম পাচ্ছে મને ઉંઘ આવે છે

আমি ভুলিব না હું ભુલીશ નહિ

আমি তথায় যাইব હું ત્યાં જાઇશ

তিনি ভাল লিখিতে পারেন না તે બરાબર લખી શકતો નથી

ছি ছি আমি তোমার বুদ্ধি দেখে অবাক ছিছি
હું તારી બુદ્ધિ જોઈને અંજબ થયો છું

গত রাত্রে আমি অনেকক্ষণ জাগিয়াছিলাম
ગઈ રાતે હું મોડી રાત સુધી જાગતો હતો.

আমার দোকানে ভদ্রলোক আসিতেছেন
અમારી દુકાને સારા માણસો આવેછે

তুমি কি ইহা জান? તું શું આ જાણે છે?

আর আমাকে সন্দেহে রেখোনা હવે મને સંદેહમાં રાખો નહિ

আমি বেশ ভাল আছি હું સારી પેઠે છું

সে একজন জ্ঞানী লোক হবে તે એક જ્ઞાની માણસ થશે

আমার কাজ যা তা আমি জানি મારૂં કામ જે તે હું સમજું છું

પાઠ ૫૨ મો.

আমি মুখ ধুইয়াছি મેં મોઢું ધોયું છે

রাখাল সারাদিন খেলা করে રાખાલ આખો દિવસ રમે છે

প্রায় সকল প্রাণীর পাঁচ ইন্দ্রিয় আছে   ઘણા
ભાગે બધા પ્રાણીને પાંચ ઇંદ્રીયો છે

সকল দেশেই নানাবিধ মুদ্রা প্রচলিত আছে
બધા દેશોમાં જુદી જુદી જાતના સીક્કા ચાલે છે

আমার প্রদেশেও কয়লার খনি আছে અમારા
દેશમાં પણ કોલસાની ખાણો છે

পৃথিবীর সকল স্থানেই নানাবিধ ক্ষুদ্র ও বৃহৎ
জন্তু আছে પૃથ્વીમાં સર્વ સ્થળે ઘણી પ્રકારના
નાના અને મોટાં જંતુઓ છે

ঈশ্বর পরম দয়ালু। তিনি জীবের আহার দাতা
ও রক্ষা কর্ত্তা ઇશ્વર પરમ દયાળુ. તે જીવોનું
પોષણ અને રક્ષણ કર્તા છે

মানব বুদ্ধি ও ক্ষমতা সকল জন্তু অপেক্ষা
শ্রেষ্ঠ મનુષ્યની બુદ્ધિ અને સામર્થ સર્વ જંતુ કરતાં
શ્રેષ્ઠ છે.

আমরা নিদ্রা যাইবার সময় কখনও কখনও স্বপ্ন
দেখি અમને નિંદ્રામાં ક્યારે ક્યારે સ્વપ્ન દેખાય છે

પાઠ ૫૩ મો.

পরদিন জ্বর সমান ভাবে চলিল। এমনি করিয়া তিন চার দিন জ্বর একভাবেই রহিল।

ডাক্তারেরা আসিয়া বিশেষ পরীক্ষা করিয়া স্বামীকে বলিলেন "যে অবস্থা একবারেই আশাপ্রদ নহে রাত কাটিবে কি না সন্দেহ এ রোগের প্রথম হইতে চিকিৎসা করিলে কোন বিপদই ঘটিত না।" আমি পাশের ঘরেই ছিলাম; পিতা আমাকে নিজে যত্ন করিয়া ইংরাজী শিখাইয়াছিলেন আমি ডাক্তারের কথা বুঝিলাম-কিন্তু কোন কথা কাহাকেও বলিলাম না। ঔষধাদির ব্যবস্থা করিয়া তাঁহারা চলিয়া গেলেন।

બીજે દિવસે તાવ તે પ્રમાણેજ રહ્યો આમ ત્રણ ચાર દિવસ તાવ એક સરખોજ રહ્યો.

દાક્તરે આવી બરાબર તપાસ કરી મારા પતિને કહ્યું "કોઈ પણ રીતે આશાવંત નથી. રાત્રી જશે કે નહિ તે પણ સંદેહ છે આ રોગનો પ્રથમથીજ ઉપચાર કરવામા આવ્યો હોત તો આ મુશ્કેલી ન આવત" હું પાસેના ઓરડામાંજ હતી, મારા બાપે મહેનત ઉઠાવી મને ઇંગ્રેજી શીખાવી હતી તેથી દાક્તરનું બોલવું સમજી ગઈ પણ એ વાત મેં કોઈને કહી નહિ. ઓષધ વિગેરેનો બંદોબસ્ત કરી તેઓ તો ચાલી ગયા.

પાઠ ૫૪ મો.

তার পর একদিন যমুনা সব কথা বলিল ત્યાર પછી યમુનાએ બધી વાત કહી

আমাদের বড় সুখের সংসার ছিল અમારો સંસાર ઘણો સુખી હતો.

তাহাদের আহারাদি হইয়া গেল તેઓએ જમી લીધું છે.

কিশোর তাঁহাদের কাহিনী জানিয়া নইল કિશોર તેઓની વાત સમજી ગયો.

ইংলণ্ড জাপান আমেরিকা প্রভৃতি দেশ এত ধনশালী কেন? ઇંગ્લાંડ, જાપાન, અમેરિકા વિગેરે દેશ આટલા ધનાઢય કેમ?

তাহার কারণ, এই সকল দেশে শিল্পের যত উন্নতি হইয়াছে এত উন্নতি বোধ হয় জগতের আর কোন দেশেই করিতে পারে না તેનું કારણ એ કે આ સર્વે દેશમાં હુન્નરની જેટલી ઉન્નતિ થઇ છે તેટલી ઉન્નતિ ધારવા પ્રમાણે જગતમાં બીજો કોઇ દેશ કરી શકયો નથી.

কর্ণ দ্বারা সকল শব্দের শ্রবণ হয়, এ নিমিত্ত কর্ণকে শ্রবণেন্দ্রিয় বলে কાનથી સઘળું સાંભળી શકીયે છીએ આ કારણે તેને શ્રવણ ઇંદ્રિય કહે છે. কর্ণ না থাকিলে আমরা কিছুই শুনিতে পাইতাম না કાન ન હોય તો આપણે કાંઇપણ સાંભળી શકીયે નહિ.

પાઠ ૫૫ મો.

কাল ও অবস্থা বিশেষে ব্যায়াম করা উচিৎ। ব্যায়ামে শরীর সুদৃঢ় হয় কার্য্যে উৎসাহ জন্মে, অগ্নি বৃদ্ধি ও মেদ ধাতু ক্ষয় হয়। ব্যায়ামশীল ব্যক্তি বিরুদ্ধ কি বিদগ্ধ দ্রব্য আহার করিলেও সহজে পরিপাক পায় এবং অঙ্গ শৈথিল্য জরা প্রভৃতি ব্যায়ামশীল ব্যক্তিকে সহসা আক্রমণ করিতে পারে না বলবান স্নিগ্ধ ভোজী এবং স্থূল ব্যক্তির পক্ষে ব্যায়াম অত্যন্ত উপকারী। ব্যায়ামের ন্যায় স্থৌল্য নাশক ক্রিয়া আর দ্বিতীয় নাই।

કાળ અને અવસ્થાના પ્રમાણમાં કસરત કરવી ઉચિત છે. કસરતથી શરીર ઠીક અને સુદ્રઢ થાય છે, કાર્યમાં ઉત્સાહ પ્રગટે છે, જઠરાગ્નિ વધે છે અને મેદ નામના પદાર્થનો ક્ષય થાય છે. કસરત કરનાર ભારે પદાર્થ ખાય તો તે પણ સહેલાઈથી પાચન થાય છે.

સુસ્તી, તાવ વિગેરે કસરત કરનાર ઉપર સહેજે હુમલો લાવી શકતા નથી. બળવાન ભારે ખોરાક ખનારને કસરત બહુજ ઉપકાર કરતા છે (ગુણકારી છે) શરીરની સ્થુળતા ઓછી કરવામાં કસરત જેવી બીજી કોઈ પણ ક્રિયા નથી.

પાઠ ૫૬ મો.

তৈল মর্দ্দনে শ্রমের শান্তি ও বাতের উপশম হয়, দৃষ্টি শক্তি ও আয়ু বৃদ্ধি এবং শরীর পুষ্ট হয়, চর্ম্মের দৃঢ়তা ও শোভা সম্পাদিত হয়, সুনিদ্রা জন্মে এবং জরা আক্রমণ করিতে পারেনা। মস্তকে, কর্ণে ও পদদ্বয়ে বিশেষ রূপে তৈল ব্যবহার করা কর্ত্তব্য।

તેલના મર્દનથી થાક ઉતરે છે અને વાયુની પીડા શાંત થાય છે. દ્રષ્ટિ શક્તિ, આયુષ્ય વૃદ્ધિ અને શરીર પુષ્ટ થાય છે. ચામડીની મજબુતાઇ અને શોભામાં વધારો થાય છે. શાંત નિંદ્રા આવે છે અને ઘડપણ હુમલો લાવી શકતું નથી. માથે, કાને અને બેઉ પગે તેલનું મર્દન કરવું ઉપયોગી છે.

પાઠ ૫૭ મો.

একদা এক ক্ষুধার্ত্ত শৃগাল আহারান্বেষণে ইতস্ততঃ ভ্রমণ করিতে করিতে কোনও স্থানে বেড়ার উপর কয়েকটী দ্রাক্ষাফল দেখিতে পাইল, সুমিষ্ট ও সুপক্ক দ্রাক্ষাফল দেখিয়া শৃগালের বড় লোভ জন্মিল, কিন্তু সে বহু চেষ্টা করিয়াও সেই উচ্চ স্থানে

উঠিতে পারিল না। অবশেষে অত্যন্ত পরিশ্রান্ত ও নিরাশ হইয়া বলিতে বলিতে চলিয়া গেল "আঙ্গুর ফল অম্লরসে পরিপূর্ণ ও অপক্ক অতএব উহার জন্য চেষ্টা না করাই শ্রেষ্ঠ"।

એક વખત એક ભુખ્યા શિયાળને ખાવા માટે આમ તેમ રખડતાં એક માંડવા ઉપર એક ઠેકાણે દ્રાક્ષ જોવામાં આવી. મીઠી, મધુર અને પાકેલી દ્રાક્ષ જોઇ શિયાળને બહુ તલપ લાગી, બહુ મહેનતે પણ તે ઉંચી જગ્યાએ પહોંચી શકયો નહિં. છેવટે બહુ થાકી જઇ નિરાશ થઇ ચાલતો થયો અને કહેવા લાગ્યો કે "દ્રાક્ષ ખાટી અને કાચી છે, તેથી તેને માટે ફોગટ શું મહેનત કરવી."

પાઠ ૫૮ મો.

আমরা ইতস্ততঃ যে সকল বস্তু দেখিতে পাই, সে সমুদয়কে পদার্থ কহে। পদার্থ দুই প্রকার, চেতন ও অচেতন। যে সকল জন্তুর জীবন আছে এবং ইচ্ছামত গমনাগমন করিতে পারে তাহারা চেতন পদার্থ। যেমন, মনুষ্য, গরু, অশ্ব, পক্ষী, কীট ইত্যাদি। যে সকল বস্তুর জীবন নাই যেখানে রাখে সেই খানেই থাকে, একস্থান হইতে অন্য স্থানে যাইতে পারেনা, তাহাদিগকে অচেতন পদার্থ কহে। অচেতন পদার্থ, আবার দুই প্রকার সজিব ও নির্জীব। তরু, লতা, তৃণ, ইত্যাদিকে সজীব পদার্থ, আর ধাতু, মৃত্তিকা, জল ইত্যাদিকে নির্জীব বা জড় পদার্থ কহে।

આપણે જ્યાં ત્યાં જે સર્વે વસ્તુઓ જોઇ શકીયે છીયે (દેખાય છે) તે સઘળા પદાર્થ કહેવાય છે. પદાર્થ બે પ્રકારના છે ચેતન અને જડ, જે સઘળી ચીજોમાં જીવન છે અને ઇચ્છાનુસાર હાલી ચાલી શકે છે તે ચેતન પદાર્થ, જેમ કે માણુસ, ગાય, ઘોડા, પક્ષી, પતંગ કીટ ઇત્યાદિ જે વસ્તુમાં જીવન નથી, જ્યાં રાખો ત્યાંજ પડી રહે, એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ જઇ શકતી નથી તે જડ પદાર્થ કહેવાય છે. જડ પદાર્થ પણ બે પ્રકારના છે સજીવ અને નિર્જીવ ઝાડ, ડાળી, ઘાસ ઇત્યાદિ સજીવ પદાર્થ અને ધાતુ માટી, પાણી વગેરે નિર્જીવ અથવા જડ પદાર્થ કહેવાય છે.

પાઠ ૫૯ મો

પ્રહ્લાદ આખ્યાનનો એક ભાગ.

ভগবান বিষ্ণুর পুরীর নাম বৈকুণ্ঠ। সেখানে দুঃখ নাই, শোক নাই, অভাব নাই আছে কেবল সুখ আর শান্তি এই জন্য সেই স্থানের নাম বৈকুণ্ঠ পুরী।

বৈকুণ্ঠ পুরীর দ্বারে জয় বিজয় নামে দুই জন দরোয়ান থাকিত। তাহারা দুই সহোদর মস্ত জোয়ান, জয়-বিজয় গোঁফে চাড়া দিয়া বুক ফুলাইয়া দরজায় দাঁড়াইয়া থাকিত। যেমন তেমন মানুষ ত' কাছে যাইতেই সাহস করিত না। জয়-বিজয় দ্বারে দাঁড়াইয়াছিল। একদিন সনক মুনি হরির দর্শন জন্য হরির নাম গান করিতে করিতে বৈকুণ্ঠের দ্বারে আসিয়া উপস্থিত হইলেন।

বড় লোকের বাটীতে দরোয়ানগুলা একটু অহঙ্কারীই হইয়া থাকে বটে, বৈকুণ্ঠে পাপের স্থান নাই অহঙ্কার পাপ জয়-বিজয়ের অন্তরে সঞ্চার হইল ইহাও লীলাময় হরির ইচ্ছা।

ભગવાન વિષ્ણુપુરીનું નામ વૈકુંઠ જ્યાં દુઃખ નથી, શોક નથી, અભાવ નથી, છે માત્ર સુખ અને શાન્તી એટલે તે સ્થાનનું નામ વૈકુંઠ.

વૈકુંઠપુરીને દરવાજે જય વિજય નામના બે દરવાન હતા, બેઉ સગા ભાઈ હતા. મસ્ત યુવાન જય વિજય મુછ મરડતા છાતી કાઢી દરવાજે ઉભેલાજ હોય, જેવો તેવો માણસતો તેઓની પાસે જવા હિંમત પણ કરે નહિ. જય વિજય દરવાજે ઉભા હતા એક દિવસ સનક મુનિ હરીના દર્શનાર્થે હરીના નામના ગુણ ગાતાં ગાતા વૈકુંઠ દ્વારે આવી પહોંચ્યા.

મ્હોટા માણસના ઘરના દરવાજે દરવાનો અભિમાની તો હોય, પણ વૈકુંઠમાં તો પાપને જગ્યાજ નથી. અહંકાર રૂપી પાપે જય વિજયના અંતરમાં સંચાર કર્યો. આ પણ લીલામય હરીની ઈચ્છા.

પાઠ ૬૦ મો, કાગળના નમુના.

દોસ્તારને લખેલ કાગળ.

শ্রীশঃ—

জয়তি।

অভিন্নহৃদয়েষু— নূতনগঞ্জ বৰ্দ্ধমান।

প্রিয় নরেন, অনেক দিন হইতে তোমার কোন সংবাদ পাই নাই। ইহার কারণ কি? তোমার শরীর বেশ ভাল আছে ত? মধ্যে আমি কয়দিন পেটের পীড়ায় কাতর ছিলাম। সংপ্রতি বেশ ভাল আছি। তোমার দাদা এখন কোথায়? অনেক দিন তাহার কোন সংবাদ পাই নাই। তোমার পিতা ঠাকুরকে আমার প্রণাম জানাইবে। আমি বেশ পড়াশুনা করিতেছি। তুমি এখন কোন্ শ্রেণিতে পড়িতেছ? বিনয়ের পত্রে অবগত হইলাম তুমি এবৎসর প্রমোশন পাও নাই ইহার কারণ কি?

পত্রের উত্তর দিতে দেরি করিবেনা ইতি।

তোমারই—ধীরেন্দ্রনাথ।

શ્રીશઃ

જયતિ

નુતનગંજ વર્ધમાન.

અભિન્ન હૃદય,

પ્રિય નરેન, ઘણા દિવસ થયાં તમારા કાંઇ સમાચાર મળ્યા નથી તેનું કારણ શું ? તમારૂં શરીર તો સારી પેઠે છેને ? વચ્ચે હું પેટની પીડાથી દુઃખી હતો હાલ ઘણું સારૂં છે. તમારા મોટા ભાઇ હાલ કયાં છે ? ઘણા દિવસ થયાં તેના સમાચાર સાંભળ્યા નથી તમારા પીતાશ્રીને મારા પ્રણામ જણાવજો. હું ઠીક ભણું છું તમે હમણાં કયા વર્ગમાં ભણો છો ? વિનયના કાગળથી મને ખબર મળ્યા છે કે તમને આ વર્ષે પ્રમોશન મળ્યું નથી, તેનું કારણ શું ?

પત્રનો જવાબ આપવામાં વિલંબ કરશો નહિ ઇતિ.

તમારોજ

ધીરેન્દ્ર નાથ.

પાઠ ૬૧ મો. શીશ મહલ.

অপমানিত ও লাঞ্ছিত হইয়া মোগল সেনা একে একে দুর্গ মধ্য হইতে বাহির হইয়া গেল। সোহানী পঞ্জি দুর্গ প্রাকার হইতে উচ্চৈঃ-স্বরে বলিলেন—খাঁসাহেব! যদি যথার্থ বীর হও তাহা হইলে পুনরায় প্রকাশ্য ভাবে এ অপমানের প্রতিশোধ লইতে

আমিও তোমার শিরস্ত্রাণও তরবারি আমার কাছে বাঁধা রহিল ! যদি পার বাহুবলে এগুলি খালাস করিয়া লইও ! আর তোমার প্রভু আকবর শাহকে বলিও, সোহানীর পত্নির হাতে পড়িয়াই তোমার এই দুর্দ্দশা ঘটিয়াছে। সেই সিংহের সহিত সাক্ষাৎ হইলে সে তোমাকে আরও লাঞ্ছনা করিত।

કલંકિત મોગલ સેના અપમાન પામી કિલ્લામાંથી બહાર નીકળી ગઇ કિલ્લાની દિવાલ પરથી સોહાનીની બીબી ઉચ્ચ સ્વરે બોલી "ખાં સાહેબ જો આપ ખરેખર બહાદુર હો તો ફરીથી પાછા ખુલ્લી રીતે આ અપમાનનો બદલો લેવા આવજો તમારી તરંવાર અને શિરપેચ મારી પાસે બાંધેલ રહેશે, જો બાહુમાં બળ હોય તો એ છોડાવી જજો અને તમારા માલેક અકબર શાહને કહેજો કે હજી સોહાનીની પત્નિના હાથમાં આવ્યો હતો તેમાં આ દુર્દશા થઇ, પણ તે સિંહના સાક્ષાત્કારથી કોણ જાણે શું એ દશા થતે. (સિંહ સાથે સાક્ષાત્કાર થયે તમને આથી વધારે કલંકિત કરત")

પાઠ ૬૨ મો. મતિ મહલ.

সময়ের মত সুশিক্ষক আর কেহই নাই সময়ই মনুষ্যের অপরিপক্ব বুদ্ধিকে পাকাইয়া দেয়। এ সংসার-চক্রের ছলনা ও দাগাবাজীর মধ্যে পড়িয়া যে বরাবর বাজী হারিয়া আসিয়াছে সে

এই সময়ের শিক্ষাবলে জিতের পথ চিনিয়া লয়, সরলহৃদয় ও উচ্চপ্রাণ হওয়ার জন্য যাহারা এই দুনিয়ায় দুষ্ট লোকের দ্বারা প্রতিপদে নানাবিষয়ে ক্ষতিগ্রস্ত হইয়া আসিয়াছে, তাহারা এই মহাগুরু সময়ের কৃপায় নিজের অবস্থা বুঝিয়া চলিতে পারে।

સમય, જેવો સુશિક્ષક કોઇ નથી સમય માણસની કાચી બુદ્ધિને પકવ બનાવે છે. આ સંસાર ચક્રની છળકપટ અને દગાબાજીમાં પોતાની બધી બાજી હારી ગયો છે તે પણ આ સમયના શિક્ષા બળથી જીતનો પંથ ઓળખી લેછે. નિર્મળ અને સરલ હૃદયવાળા મનુષ્યો કે જેણે આ દુનીયાના દુષ્ટ લોકોનો વારંવાર દગો ફટકો સહન કર્યો છે અને સહન કરવો પડે છે તેને પણ આ સમય રૂપી મહા ગુરૂએ પોતાની અવસ્થા સમજાવી ચાલતાં શીખવ્યા છે.

પાઠ ૬૩ મો. અભાગી

পূর্ব্বেই বলিয়াছি, তিনকড়ির বড়দিদির হাতে কিছু টাকা ছিল। তিনি বিধবা নিঃসন্তান। তাঁহার শ্বশুরকুলে দেবর, দেবরের পুত্র কন্যা প্রভৃতি ছিল। তিনি ইচ্ছা করিলে, শ্বশুর গৃহে আশ্রয় পাইতেন;—শুধু আশ্রয় কেন, তাঁহার প্রকৃতি যে প্রকার মধুর ছিল, তিনি যে প্রকার ধর্ম্ম পরায়ণা ছিলেন, তাহাতে তিনি তথায় বিশেষ সম্মানের সহিতই অবস্থান করিতে পারি·

কিন্তু তাহা হইলে পিতৃমাতৃহীন একমাত্র কনিষ্ঠ সহোদর তিনকড়ি একেবারে ভাসিয়া যায়; এই কারণে তিনি তিনকড়ির অভিভাবিকা-রূপে পিত্রালয়েই বাস করিতে আরম্ভ করিলেন।

પહેલાં કહ્યું છે તેમ તિનકોડીની મોટી બેન પાસે કાંઇક રૂપીયા હતા તે વિધવા અને વાંઝણી હતી તેના શ્વશુર કુળમાં દેર, દેરનો છોકરો છોકરી વગેરે હતાં તેની ઈચ્છા થાય તો સાસરે પણ રહિ શકે. માત્ર આશ્રય લઇ શકે એટલુંજ નહિ પણ તેનો સ્વભાવ એટલો તો મીઠો હતો અને એટલી ધર્મ પરાયણ હતી કે ત્યાં તે ઘણા માન પુર્વક રહી શકે પણ તેમ કરતાં તેનો માબાપ વગરનો ભાઇ આધાર વગરનો થઇ રહે તેથીજ તિનકોડીના વાલી રૂપે માવિત્રજ રહેવા માંડી.

પાઠ ६४ મો સત્ય ઓ મિથ્યા.

সে দু'দিনের দেখাতেই কিন্তু তার ছবিখানি মনের ভিতরে চিরদিনের মতন বসিয়া গিয়াছে। তার রং গৌর কি শ্যাম—বলিতে পারিনা তার মুখের গড়ন কি, তাহাও জানিনা। তার দেহ যষ্টি যদি তোমরা আমাকে আঁকিয়া দিতে বল, আমি সুনিপুন চিত্রকর হইলেও তাহা আঁকিতে পারিতাম না। সেযে কেবল অপূর্ব্ব ভাব মুর্ত্তি হইয়া আমার চক্ষে ফুটিয়াছিল মনের মধ্যে আজিও সেই মুর্ত্তিটিই জাগিয়া আছে।

તે બે દીવસ લેઇ પણ તેની છબી મનના અંદર હંમેશની માફક બેસી ગઈ છે. તેનો રંગ ગોરો કે શ્યામ તે પણ કહી શકતો નથી તેના મોઢાનો ઘાટ કેવો તે પણ કહી શકતો નથી તેના દેહનો ઘાટ તમે દોરવા કહો તો હું નિપુણ ચીત્રકાર છતાં આંકી શકતો નથી તે કેવલ એક અપુર્વ ભાવ મૂર્તિ બની મારી દ્રષ્ટીમાં તરે છે મનમાં આજે હાજરા હજુર તે મૂર્તિ ખડી છે.

પાઠ ૬૫ મો રંગમહાલ.

সেই নির্জ্জন কক্ষমধ্যে দাঁড়াইয়া বাঁদি অনেকক্ষণ স্থিরভাবে কি চিন্তা করিল। সে সুখের চিন্তা যেন আর শেষ হয়না। আবার ধীরে ধীরে সেলিমার শয্যা প্রান্তে আসিয়া বসিল। ধীরে ধীরে বেগমের মুখচুম্বন করিল তাঁহার হৃদয় আবার কাঁপিয়া উঠিল।

বেগম নিদ্রিতা—বাঁদি তাহাকে চুম্বন করিতেছে এ রহস্য দেখিয়া সাজাহান হাস্য সংবরণ করিতে পারিলেন না। ভাবিলেন———সেলিমা সৌন্দর্য্যে অতুলনীয়া—অনুপমের রাজরাজেশ্বরি স্ত্রীলোকও তাহার রূপ দেখিয়া মোহ বিহ্বল। কিন্তু এই নূতন বাঁদিকে বাদসাহ পূর্ব্বে কখনও দেখে নাই তাই প্রশ্ন করিলেন—কে তুই! এত রাত্রে বেগমের কাছে বসিয়া কি করিতেছিলি।

તે દાસી નીર્જન ઓરડામાં કેટલાક વખત સ્થિર ચિત્તે કાંઇક વિચારમાં પડી અને તેમ છતાં તેનો પાર ન આવ્યો ત્યારે ધીરે ધીરે સલીમાની શૈયાની પાંગતે આવી બેઠી ધીરે ધીરે બેગમને ચુંબન કર્યાં. આ વખતે તેનું હૃદય કંપી ઉઠયું.

બેગમ નિંદ્રામાં અને દાસી તેને ચુંબન કરે છે આ ફારસ જોઇ શાહજાન પોતાનું હાસ્ય રોકી શકયો નહિ. તેને લાગ્યું કે સલીમા સૌંદર્યમાં અતુલ અનુપમ રાજ રાજેશ્વરી છે. સ્ત્રીઓ પણ તેનું રૂપ જોઇ મોહ પામે; પણ આ નવી દાસીને કયારે પણ જોઇ નહોતી એટલે પ્રશ્ન કર્યો તું કોણ છો? આટલી મોડી રાતે બેગમ પાસે બેશી શું બકે છે.

પાઠ ૬૬ મો પતિતા.

হরিদাস স্বর্গে চলিয়া গিয়াছেন; এখনও মোক্ষদাই তাঁর সম্পত্তির উত্তরাধিকারিনী। মোক্ষদা ইচ্ছা করিলে নূতন সংসার পাতিয়া সংসারের সুখে সুখী হইয়া, ব্যবস্থা মত সমস্ত বন্দোবস্ত ঠিক রাখিতে পারিত, উঁইলে সে ইচ্ছুক ছিল—কিন্তু মোক্ষদা সে কথা হাসিয়া উড়াইয়া দিয়াছিল। সে ধর্ম্মচিন্তায় মগ্ন থাকিয়া সন্ন্যাসিনীর বেশে বাবাজী সম্পত্তির সদ্ব্যবহার করিতে লাগিল। তাঁর নিকট মোক্ষদা কেবল একটী বিষয় প্রার্থনা করিয়াছিল,

বাবাজীও সানন্দে মোক্ষদাকে তার প্রার্থিত বিষয়ের সুব্যবস্থা করিয়া দিয়াছিলেন। মোক্ষদার ন্যায় যাহারা সমাজচ্যুত অথবা অদৃষ্টদোষে অধিকতর বিড়ম্বিতা তাহারা সদ্‌ভাবে থাকিলে, আপন আপন আচারও ধর্ম্মবিশ্বাস স্থির রাখিয়াও এই আশ্রমে আশ্রয় পাইত। বাবাজী এই আশ্রমের নাম দিয়াছিলেন "মোক্ষদা কুটীর" সে কুটীরে সংসারের অত্যাচার বিতাড়িতা সমাজ—নিপীড়িতা আশ্রয়চ্যুতা দ্বাদশটি অনাথা চিরজীবন প্রতিপালিত হইবার বিশেষ ব্যবস্থা ছিল।

હરિદાસ સ્વર્ગે સિધાવ્યા હતા, હવે મોક્ષદા તેની સંપત્તિની એક માત્ર વારસ હતી. મોક્ષદાની ઇચ્છા હોય તો નવો સંસાર વસાવી સંસારના સુખે સુખી થવા માટેની વ્યવસ્થા પણ વીલમાં ઇસારે કરવામાં આવી હતી; પણ મોક્ષદા તે વાત હસવામાં ઉડાવતી. તે ધર્મ ધ્યાનમાં સન્યાસીને વેશે રહેતી અને બાપની સંપત્તિનો સદ્ ઉપયોગ કરતી.

પોતાના બાપની પાસે ફકત એકજ માગણી કરી હતી અને તેના બાપે તેની ઇચ્છા પ્રમાણેજ સુવ્યવસ્થા કરેલ હતી. જેમાં મોક્ષદાની માફક જે સમાજથી વિખુટાએલાં અથવા ભાવિ વિટંબણામાં આવી પડેલ હોય તે પોતાનો ધર્મ સંભાળી સદાચાર પુર્વક અહિં સચવાતા અને પોષાતા. તેનું નામ "મોક્ષદા કુટીર" તેના બાપે આપ્યું હતું.

તે કુટીરની ઝુંપડીમા સ સારના અત્યાચારથી ત્યજાએલાં, સમાજના અન્યાયે આશ્રય વગરના અનાથને જીંદગી પર્યંત રહેવા માટે દસ બાર જણુને આ કુટીરમા પોષના માટે વ્યવસ્થા હુતી

પાઠ ૬૭ મો

બંકિમ નિબંધાવળીમાંથી.

অনেক বমণী রূপেব গৌনবে পা মাটিতে দেন না। ভাবেন যে দিক দিয়া অঙ্গ দোলাইয়া চলিযা যান লাবন্যের তরঙ্গে সেদিকের সংজ্ঞা ডুবিযা যায, নূতন জগতের সৃষ্টি হয। তাঁহাবা মনে করেন, তাঁহাদেব রূপেব ঝড যে দিকে বয, সেদিকে সকলের ধৈর্য্য চালা উডিযা যায, ধর্ম্ম-কোটা ভাঙ্গিযা পডে যখন পুরুষেব মনে চডায তাঁহাদেন রূপের বানডাকে, তখন তাঁহাদেব কর্ম্মজাহাজ ধর্ম্মপান্সী বুদ্ধিডিঙ্গ সব ভাসিযা যায কেবল সৌন্দর্য্যাভিমানিনী কামিনী কুলেবই এইরূপ প্রতিতি নহে পুরুষেবাও যখন মহিলা-গণের মোহিনী শক্তিব বশীভূত হইয়া তাঁহাদিগের রূপেব মহিমা বর্ণন করেন তখন যে তাঁহাবাও কি বলেন, ভাবিলে বিস্মিত হইতে হয়, তখন গগনের জ্যোতিস্ক পৃথিবীব পর্ব্বত, পশু পক্ষী কীট-পতঙ্গ লতা গুল্মাদি সকলই লইয়া উপমাব জন্য টানা টানি পাডেন—আবার অনেকই অপমানিত করিয়া পাঠান রূপসীর মুখনগুলের সহিত তুলনা করিয়া তাঁহার পূর্ণ শশীকে নিমন্ত্রণ

করিয়া, নগীবৎ ম্লান বলিয়া ফেরত পাঠান, গরিব চাঁদ, আপনার কলঙ্ক আপনি বুকে করিয়া রাতা-রাতি আকাশের কাজ সারিয়া পলায়ন করে।

અનેક રમણીઓ સૌન્દર્ય અભિમાને જમીનથી અદ્ધર ચાલે છે, તેઓ એમજ સમજે છે કે, પોતે જ્યાં જ્યાં વિચરે છે ત્યાં ત્યાં પોતાના સૌન્દર્યના તેજમાં તે દિશા જ્ઞાન શૂન્ય થઇ કોઇ અવનવિ દુનીયામાં ફેરવાઇ જાય છે. પોતાના રૂપનું તેજ જ્યાં પહોચે છે ત્યાં ધર્મ ભુલાઇ જવાય છે, ધૈર્ય અસ્થિર થઇ જાય છે અને જ્યારે તેમનું રૂપ પુરૂષને ચલીત કરેછે-મુગ્ધ કરેછે ત્યારે તેઓનું કર્મ જહાજ, ધર્મ, જ્ઞાન બુદ્ધિની સ્થિરતાનો લોપ અને છિન્ન ભિન્ન થઇ જાય છે આમ માત્ર સ્ત્રીઓ એકલીજ સમજતી નથી પણ પુરૂષો જ્યારે જ્યારે સ્ત્રીઓની મોહિની શકિતમાં અંજાઇ તેમના ગુણ મહિમા ગાવા બેસે છે ત્યારે તેઓ શું કહે છે તે વિચાર માત્ર વિસ્મય પમાડે છે. પુરૂષો નભ મંડળના તારા, પર્વત, પશુ, પક્ષિ, કીટ, પતંગ, ઝાડ, પાન સઘળાને ઉપમા માટે તાણાતાણ કરેછે અને અનેકને અપમાનિત કરી રવાના કરેછે રમણીના મુખ મંડલની તુલના માટે પુર્ણ પુનમના ચંદ્રને પણ હરિફાઇમાં ઉતારી પાડી મ્લાન કરાવી કહાડી મુકેછે ગરિબ ચંદ્ર પોતાનું કલંક પોતાના હ્રદયમાંજ રાખી પોતાના વ્યવસાય માટે પલાયન કરી જાય છે.

પાઠ ૬૮ મો. સીતા વનવાસ.

সীতার বনবাস।

এই বলিয়া দীর্ঘনিশ্বাস পরিত্যাগ করিয়া রাম কিয়ৎক্ষণ অশ্রুপূর্ণ নয়নে অবনত বদনে মৌনাবলম্বন করিয়া রহিলেন, অনন্তর লক্ষণকে সম্ভাষণ করিয়া কহিলেন বৎস! অন্তঃকরণ হইতে সকল ক্ষোভ দূর করিয়া আমার আদেশ প্রতিপালন কর। ইতিপূর্ব্বেই সীতা তপোবন দর্শনের অভিলাষ করিয়াছেন, সেই ব্যপদেশে তুমি তাঁহাকে লইয়া গিয়া মহর্ষি বাল্মিকির আশ্রম পদে পরিত্যাগ করিয়া আইস। তাহা হইলেই আমার প্রীতি সম্পাদন করা হয়। এ বিষয়ে আপত্তি করিলে আমি যারপর নাই অসন্তুষ্ট হইব, তুমি কখনও আমার আজ্ঞা লঙ্ঘন কর নাই। অতএব বৎস! কল্য প্রভাতেই আমার আদেশানুযায়ী কার্য্য করিবে কোনমতে অন্যথা করিবেনা। আর আমার সবিশেষ অনুরোধ এই আমি যে তাঁহাকে পরিত্যাগ করিলাম ভাগীরথী পার হইবার পূর্ব্বে জানকী যেন কোন অংশে এবিষয়ের কিছুমাত্র জানিতে না পারেন। তোমার হৃদয় কারুণ্যরসে পরিপূর্ণ এই নিমিত্ত তোমায় সাবধান করিয়া দিলাম।

આ પ્રમાણે દીર્ઘ નિઃશ્વાસ મુકી ક્ષણવાર રામ અશ્રુપૂર્ણ નયને ચુપ રહી થોડીવારે લક્ષ્મણને સંબોધી બોલ્યા વત્સ ! અંતઃકરણમાંથી સર્વ ક્ષોભને દૂર કરી મારી આજ્ઞાનું પાલન કર, સીતાને તપોવનમાં

દર્શનની થોડા દિવસથી ઇચ્છા છે તો તું ત્યાં તેને વાલ્મિક ઋષીના આશ્રમમાં મુકી આવ; અને તેમ કરવાથીજ મારી પ્રીતિ સંપાદન થઇ શકશે. આ વાતમાં જો તું વચમાં આવીશ તો આજ દિવસ સુધી હું થયો નથી એટલો અસંતુષ્ટ થઇશ. તેં કોઇ દિવસ મારી આજ્ઞા લોપી નથી તેથી હે વત્સ ! આવતી કાલે સવારે મારી આજ્ઞા મુજબ કાર્ય કરજે કાંઇપણ અનર્થ કરીશ નહીં અને તેથી પણ વિશેષ બીજી ભલામણ કરૂં છું કે મેં તેનો ત્યાગ કર્યો છે, તે ગંગાજીને પેલે પાર પહોંચ્યા પહેલા જાનકીને કોઇ પણ રીતે જાણ ન થાય તારૂં હૃદય કોમળ છે અને તેથીજ તને સાવધાન કરૂંછું.

પાઠ ૬૯ મો.

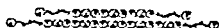
পল্লী গ্রামে গ্রামে বড় বড় রাস্তাগুলীকে কুলি বলে—কুলিতে কুলিতে অর্থাৎ বড় বড় রাস্তাতে যাহারা গান করিয়া বেড়ায় তাহাদিগকে কুলি গায়ন বলে। কুলিগায়নেরা কাহারও নিকট ভিক্ষা চাহে না, দাতা স্বয়ং তাহাদের নিকটস্থ হইয়া যাহার যেমন সামর্থ্য সেইরূপ ভিক্ষা দিয়া থাকে গৃহস্থ গৃহিনীরা কেহ কেহ তাহাদিগকে ভিক্ষা দিয়া ভূমিষ্ঠ হইয়া প্রণামও করে। কর্ম্ম ব্যস্ত গৃহী সমস্ত দিন গৃহকার্য্য লইয়া থাকে, ভগবানের নাম করিতে অবকাশ পায়না, এই সকল ভিক্ষুকেরা আসিয়া দিনান্তে গৃহিকে হরিনাম শুনায়, এই উপকারের প্রতিশোধ স্বরূপ তাহাদিগকে কিছু কিছু দেওয়া হিন্দু গৃহী মাত্রেরই আপনার কর্ত্তব্য বলিয়া মনে করিত।

এদেশেব সে দিন গিযাছে। এখন দেশে পাশ্চাত্য সভ্যতা প্রবিষ্ট হইযাছে, সুস্থ স্বচ্ছন্দ ব্রাহ্মণ বৈরাগীর এরূপ ভিক্ষা গ্রহণকে আধুনিক শিক্ষিতেরা প্রতারণা বোধ করেন, তাহারা সমাজকে প্রতারণা করিতেছে বলিয়া তাহাদিগকে রাজদ্বারে অভিযুক্ত করিবার প্রস্তাব করিবার কথাও শুনা গিয়াছে।

કસ્બાઓમાં મોટા મોટા રસ્તાઓને કુલી કહે છે. કુલીએ કુલીએ અર્થાત્ મોટા મોટા રસ્તે જે ભજન કરતા ફરેછે તેને (બંગાળામાં) કુલી ગાયન કહે છે. ભજન કરનારાઓ કોઇ પાસે યાચના કરતા નથી દાતા પોતે પોતાની મેળે તેની પાસે જઇ યથા શકિત આપી આવે કોઇ ગૃહસ્થ કે સ્ત્રી તેઓને ભિક્ષા આપી, જમીન પર લાંબા પડી, દંડવત્ પ્રણામ પણ કરે છે. આખો દિવસ ગૃહકાર્યના કામ કાજમાં ગુંથાએલ રહે, તેથી ભગવાનનું નામ લેવાનો વખત પણ ન મેળવી શકે તેઓને સાંજે આ ભજનિકો હરિનું નામ શ્રવણ કરાવે અને આ ઉપકારના બદલામાં કાંઈ નહિ તો કાંઇક આપવાનું શ્રદ્ધાળુ હિંદુ ગૃહસ્થો પોતાનું કર્તવ્ય માનતા.

આ દેશના એ વખત ગયા છે, હવે દેશમાં પાશ્ચિમાત્ય સભ્યતાએ પ્રવેશ કર્યોછે આળસ અને સ્વેચ્છાચારે ઘર ઘાલ્યું છે. આ પ્રમાણે બ્રાહ્મણ વૈરાગીની યાચનાને, આધુનિક શિક્ષણ પામેલા ઠગબાજી માનેછે. તેઓ સમાજને ઠગેછે, એવો આરોપ મુકી કોર્ટમાં ઘસડયા સુધીની વાતો પણ સંભળાય છે.

ઈશ્વર પ્રાર્થનાના

ચાર

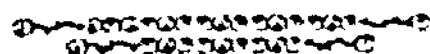
ઉત્તમ ભજનો

આ પછીના પૃષ્ઠોમાં છે,

જેમાં ઉચ્ચ ભાવના

ભરેલ છે.

દરેક ભજન ગુજરાતી લિપિ તથા તેની સામેજ
બંગાળી લિપિમાં આપેલ છે.

બંગાળી ભજન.

(૧)

રાગ આસાવરી—દ્રુત એક તાલ.

અન્તર મમ વિકસિત કરો અન્તરતર હે,
નિર્મલ કરો ઉજ્જલ કરો સુંદર કરો હે   અંતર૦

જાગૃત કરો ઉદ્યત કરો, નિર્ભય કરો હે
મંગલ કરો નિરલસ નિઃસંશય કરો હે   અંતર૦

યુક્ત કરો હે સબાર સંગે મુક્ત કરો હે બંધ
સંચાર કરો સકલ કર્મે શાંત તોમાર છંદ   અંતર૦

ચરણપદ્મે મમ ચિત્ત નિષ્પંદિત કરો હે
નંદિત કરો નંદિત કરો નંદિત કરો હે   અંતર૦

(૨)

વહે નિરંતર અનંત આનંદધારા
બાજે અસીમ નભોમાઝે અનાદિ રવ
જાગે અગણ્ય રવિચન્દ્રતારા   વહે૦

বাঙ্গালী ভজন।

(১)

রাগ আসাবরী—দ্রুত এক তাল।

অন্তর মম বিকসিত করো অন্তরতর হে,
নির্মল করো উজ্জ্বল করো সুন্দর করো হে অন্তরঃ

জাগৃত করো উদ্যত করো, নির্ভয় করো হে
মঙ্গল করো নিরলস নিঃসংশয় করো হে অন্তরঃ

যুক্ত করো হে সবার সঙ্গে মুক্ত করো হে বন্ধ
সংচার করো সকল কর্ম্মে শান্ত তোমার ছন্দ অন্তরঃ

চরণপদ্মে মম চিত্ত নিস্পন্দিত করো হে
নন্দিত করো নন্দিত করো নন্দিত করো হে অন্তরঃ

(২)

বহে নিরন্তর অনন্ত আনন্দধারা
বাজে অসীম নভ মাঝে অনাদি রব
জাগে অগণ্য রবিচন্দ্রতারা বহে

એકક અખન્ડ બ્રહ્માન્ડ રાજ્યે
પરમ એક સેઇ રાજરાજેન્દ્ર રાજે
વિસ્મિત નિમેષહત વિશ્વચરણે વિનત
લક્ષ શત ભક્તચિત્ત વાક્યહારા વહે૦

(૩)

રાગ આડાણા-તાલ ઝપતાલ.

તુમિ બંધુ તુમિ નાથ
નિશિદિન તુમિ આમાર
તુમિ સુખ તુમિ શાંતિ
તુમિ હે અમૃત પાથાર ॥ ધ્રુ ॥
તુમિ તો આનંદલોક
જુડાવો પ્રાણ નાશો શોક
તાપહરન તોમાર ચરણ
અસીમ શરન દીનજનાર ॥ ૧ ॥

(૪)

એકટિ નમસ્કારે પ્રભુ એકટિ નમસ્કારે
સકલ દેહ લુટિયે પડુક તોમાર એ સંસારે.

একক অখণ্ড ব্রহ্মাণ্ড রাজ্যে
পরম এক সেই রাজরাজেন্দ্র রাজে
বিস্মিত নিমেষহত বিশ্বচরণে বিনত
লক্ষ শত ভক্তচিত্ত বাক্যহারা রহে

(৩)

রাগ আড়াণা—তাল ঝাঁপতাল।

তুমি বন্ধু তুমি নাথ
নিশিদিন তুমি আমার
তুমি সুখ তুমি শান্তি
তুমি হে অমৃত পাথার ॥ ধ্রু ॥
তুমি তো আনন্দলোক
জুড়াব প্রাণ নাশ শোক
তাপহরণ তোমার চরণ
অসীম শরণ দীনজনার ॥ ১ ॥

(৪)

একটি নমস্কারে প্রভু একটি নমস্কারে
সকল দেহ লুটিয়ে পড়ুক তোমার এ সংসারে।

એકક અખન્ડ બ્રહ્માન્ડ રાજ્યે
પરમ એક સેઇ રાજરાજેન્દ્ર રાજે
વિસ્મિત નિમેષહત વિશ્વચરણે વિનત
લક્ષ શત ભક્તચિત્ત વાક્યહારા   વહે૦

(૩)

રાગ આડાણા-તાલ ઝપતાલ.

તુમિ બંધુ તુમિ નાથ
નિશિદિન તુમિ આમાર
તુમિ સુખ તુમિ શાંતિ
તુમિ હે અમૃત પાથાર   ॥ ધ્રુ ॥
તુમિ તો આનંદલોક
જુડાવો પ્રાણ નાશો શોક
તાપહરન તોમાર ચરણ
અસીમ શરન દીનજનાર   ॥ ૧ ॥

(૪)

એકટિ નમસ્કારે પ્રભુ એકટિ નમસ્કારે
સકલ દેહ લુટિયે પડુક તોમાર એ સંસારે.

একক অখণ্ড ব্রহ্মাণ্ড রাজ্যে
পরম এক সেই রাজরাজেন্দ্র রাজে
বিস্মিত নিমেষহত বিশ্বচরণে বিনত
লক্ষ শত ভক্তচিত্ত বাক্যহারা বহে

(৩)

রাগ আড়াণা—তাল ঝাঁপতাল।

তুমি বন্ধু তুমি নাথ
নিশিদিন তুমি আমার
তুমি সুখ তুমি শান্তি
তুমি হে অমৃত পাথার ॥ ধ্রু ॥
তুমি তো আনন্দলোক
জুড়াব প্রাণ নাশ শোক
তাপহরণ তোমার চরণ
অসীম শরণ দীনজনার ॥ ১ ॥

(৪)

একটি নমস্কারে প্রভু একটি নমস্কারে
সকল দেহ লুটিয়ে পড়ুক তোমার এ সংসারে।

/১৫ সাত পয়সা	સાત પયસા	૦)–॥ પોણુ બે આના
৶০ দুই আনা	દુઇ આના	૦)= બે આના
৶৫ নয় পয়সা	નય પયસા	૦)–। સવા બે આના
৶১০ দশ পয়সা	દશ પયસા	૦)=॥ અઢી આના
৶১৫ এগার পয়সা	એગાર પયસા	૦)=॥। પોણુ ત્રણ આના
৶/০ তিন আনা	તિન આના	૦)≡ ત્રણ આના
৶/৫ তের পয়সা	તેર પયસા	૦)≡। સવા ત્રણ આના
৶/১০ চৌদ্দ পয়সা	ચૌદ પયસા	૦)≡॥ સાડા ત્રણ આના
৶/১৫ পনর পয়সা	પનર પયસા	૦)≡॥। પોણુ ચાર આના
।০ চারি আনা	ચારિ આના	૦। ચાર આના
।৫ সবা চার অনা	સવા ચાર આના	૦।૦। પોણો આનો.
।১০ সাড়ে চার আনা	સાડે ચાર આના	૦।૦॥ સાડા ચાર આના
।১৫ পৌনে পাচ আনা	પૌને પાંચ આના	૦।૦॥। પોણુ પાંચ આના
।/০ পাঁচ আনা	પાંચ આના	૦।– પાંચ આના
।/৫ সবা পাচ আনা	સવા પાંચ આના	૦।–। સવા પાંચ આના
।/১০ সাড়ে পাচ আনা	સાળે પાંચ આના	૦।–॥ સાડા પાંચ આના
।/১৫ পৌনে ছয় আনা	પૌને છય આના	૦।–॥। પોણુ છ આના
।৶০ ছয় আনা	છય આના	૦।= છ આના

।৵৫ সবা ছয় আনা	સવા છય આના	૦।=	સવા છ આના
।৵১০ সাড়ে ছয় আনা	સાળે છય આના	૦।=।	સાડા છ આના
।৵১৫ পৌনে সাত আনা	પૈને સાત આના	૦।=॥	પોણુ સાત આના
॥০ আট আনা	આટ આના	૦॥	આઠ આના
॥৫ সবা আট আনা	સવા આટ આના	૦॥૦।	સવા આઠ આના
॥১০ সাড়ে আট আনা	સાળે આટ આના	૦॥૦॥	સાડા આટ આના
॥১৫ পৌনে নয় আনা	પૈને નય આના	૦॥૦॥।	પોણુ નવ આના
॥/০ নয় আনা	નય આના	૦॥-	નવ આના
॥/৫ সবা নয় আনা	સવા નય આના	૦॥-।	સવા નવ આના
॥/১০ সাডে নয় আনা	સાળે નય આના	૦॥-॥	સાડા નવ આના
॥/১৫ পৌনে দশ আনা	પૈને દશ આના	૦॥-॥।	પોણુ દસ આના
॥৵০ দশ আনা	દશ આના	૦॥=	દસ આના
॥৵৫ সবা দশ আনা	સવા દશ આના	૦॥=।	સવા દસ આના
॥৵১০ সাডে দশ আনা	સાળે દસ આના	૦॥=॥	સાડા દશ આના
॥৵১৫ পৌনে এগার আনা	પૈને એગાર આના	૦॥=॥।	પોણુ અગીયાર
॥৶০ এগার আনা	એગાર આના	૦॥≡	અગીયાર આના
॥৶৫ সবা এগার আনা	સવા એગાર આના	૦॥≡।	સવા એગીયાર આના
॥৶১০ সাডে এগার আনা	સાળે એગાર આના	૦॥≡॥	સાડા એગીયાર

॥৶/১৫ পৌনে বার আনা પૌને બાર આના ૦॥ૢ॥ પોણુ બાર આના

৸০ বার আনা બાર આના ૦॥ બાર આના

৸৫ সবা বার আনা સવા બાર આના ૦॥૦ સવા બાર આના

৸১০ সাড়ে বার আনা સાળે બાર આના ૦॥૦॥ સાડા બાર અના

৸১৫ পৌনে তের আনা પૌને તેર આના ૦॥૦॥ પોણુ તેર આના

৸/০ তের আনা તેર આના ૦॥~ તેર આના

৸/৫ সবা তের আনা સવા તેર આના ૦॥~। સવા તેર આના

৸/১০ সাড়ে তের আনা સાળે તેર આના ૦॥~॥ સાડા તેર આના

৸/১৫ পৌনে চোদ্দ আনা પૌને ચૌદ આના ૦॥~॥। પોણુ ચૌદ આના

৸৶০ চোদ্দ আনা ચૌદ આના ૦॥= ચૌઉદ આના

৸৶৫ সবা চোদ আনা સવા ચૌદ આના ૦॥=। સવા ચૌદ આના

৸৶১০ সাড়ে চোদ আনা સાળે ચૌદ આના ૦॥=॥ સાડા ચૌઉદ આના

৸৶১৫ পৌনে পনর আনা પૌને પનર આના ૦॥=॥। પોણુ પંદર આ.

৸৶/০ পনর আনা પનર આના ૦॥≡ પંદર આના

৸৶/৫ সবা পনর আনা સવા પનર આના ૦॥≡। સવા પંદર આના

৸৶/১০ সাড়ে পনর আনা સાળે પનર આના ૦॥≡॥ સાડા પંનર આના

৸৶/১৫ পৌনে সল আনা પૌને સોલ આના ૦॥≡॥। પોણુ સોળ આ.

এক টাকা એક ટાકા ૧) એક રૂપીઓ

૩, માનુક લેન, (ઇઝરા સ્ટ્રીટ,) કલકત્તામાં

ધી ગુજરાત સ્ટોર્સે

ગુજરાતી પ્રજાની લાંબા વખતની

અગવડતા દૂર કરી છે.

કલકત્તા જેવી વિશાળ નગરીમાં ગુજરાતી પ્રજાને અનુકુળ આવતા કાપડ તથા મનપસંદ સિલાઇ માટે પુરી અગવડ હતી તે ધી ગુજરાત સ્ટોર્સ દ્વારા દૂર થઇ છે. આ સ્ટોર્સમાં દરેક જાતનું કાપડ તદ્દન વ્યાજબી ભાવે મળે છે. આ સ્ટોર્સ ખાસ ગુજરાતી લત્તામાં ભીડવગરના સ્થાનમાં હોવાથી દરેક ભાઇઓ તથા બ્હેનો તેનો લાભ ઘણીજ સરળતાથી લઇ શકે છે. આ ઉપરાંત મનપસંદ સિલાઇ માટે દરજી કામ પણ ત્યાંજ થતું હોવાથી દરજીને શોધી તેને ત્યાં ધક્કા ખાવાનું પણ બચી જાય છે, તેથી દરેક ગુજરાતી ભાઇઓ તથા બ્હેનોને આ સ્ટોર્સની એકવાર મુલાકાત લેવાની ખાસ ભલામણ કરીએ છીએ.

Proprietors :—

THE GUJRAT STORES.

3, Manook Lane, (Ezra Street,)

CALCUTTA.

વસ્ત્ર એટલેજ પોષાક એવુ નથી. ફક્ત સમજદાર વ્યક્તિઓજ, કળા અને કળાકારની શકિતની કદર કરી શકે છે.

તેવીજ રીતે બધી વીમા પોલીસી સરખી નથી, વીમાનું રહસ્ય સમજનાર દરેક વ્યકિત, સારી રીતે સમજે છે કે નેશનલ પોલીસી બીજી ઇન્સ્યુરન્સ પોલીસી કરતા વધુ સારી છે. કારણ કે, તેની દરેકે દરેક પોલીસી વીમાના કારોબારમાં સંપૂર્ણ સફળતા મેળવનાર સંચાલકોની શકિત અને જ્ઞાનથી પરિપુષ્ટ થયેલી છે.

આપની વીમાની દરેક જરૂરીયાતો માટે લખો —

ધી નેશનલ ઇન્સ્યુરન્સ કું૦ લીમીટેડ.

૭, કાઉન્સીલ હાઉસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.

oooooooooooooooo

રૂપીઆ ૧૦ કરોડ

થી

વધુ ચાલુ પોલીસીઓ

oooooooooooooooo

oooooooooooooooo

રોકાયેલી થાપણ

રૂા અઢી કરોડ

oooooooooooooooo

આપના

ફાયર તેમજ મોટર અકસ્માત

ના

વીમા માટે

પણ

ધી નેશનલ ફાયર ઍન્ડ જનરલ ઇન્સ્યુરન્સ કમ્પની લીમીટેડ.

૭, કાઉન્સીલ હાઉસ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.

આપને સંપૂર્ણ સંતોષ આપશે.

જીંદગીના વિમો ઉતરાવતાં પહેલાં અમારી સલાહ લેવી લાભદાયક છે.

ધી

હીમાલયા એસ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડ.

(સ્થાપિત સને ૧૯૧૯.)

હેડ ઓફિસ —સ્ટીફન હાઉસ, ડલહાઉસી સ્કવેર, કલકત્તા.

ખાસ વિશેષતા :—

(૧) સધ્ધર સ્વદેશી વિમા કમ્પની.
(૨) દાવાના તાત્કાળિક ચુકાદા.
(૩) અપગતા સમયે મળતો લાભ.
(૪) અકસ્માતથી મરણ થયે દરના વધારા સિવાય વધુ લાભ.
(૫) વાર્ષિક લવાજમ ઉપરે અઢી ટકા વળતર.
(૬) વાર્ષિક રૂપીઆ ત્રોશના નફાવાળી યોજના.
(૭) દર પાંચ વર્ષે ઘટતા જતાં લવાજમ વાળી યોજના.

કલકત્તામાં સ્વચ્છતા અને શુદ્ધતાથી

જમવાની સારી સગવડ.

આપણા ગુજરાતી ભાઇઓને કલકત્તા જેવી મહા નગરીમાં સારો અને શુદ્ધ ખોરાક મળવો કઠણ હોઇ અમોએ અમારી જાતી દેખરેખ અને જાત મહેનતથી આપણા ભાઇઓને શુધ્ધ અને પવિત્ર ખોરાક મળે તેવી પુરતી સગવડવાળું એક ભોજનાલય ખોલ્યું છે અને તે થોડાજ સમયમાં વગર જાહેરાતે માત્ર અમારા કામની પદ્ધતિથી પ્રસિદ્ધિ પામી ચુક્યું છે તો દરેક ભાઇઓને અમારા ભોજનાલયમાં એકવાર અવશ્ય પધારી ખાત્રી કરવા વિનંતી છે.

માલિક :—

ત્રિવેદી તુલજાશંકર ચુનીલાલ.

૨૬, પોલોક સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.

ધી ઈન્ડસ્ટ્રીયલ એન્ડ પ્રુડેન્શીયલ એસ્યોરન્સ કંપની લિમિટેડ.

(સધ્ધર અને સ્વદેશી વિમા કમ્પની.)

તેના દર સસ્તા અને શરતો ઉદાર છે વાર્ષિક પ્રિમીઅમ
ઉપર રાા ટકા વટાવ આપવામાં આવે છે.

તેમજ

નીચેના છેલ્લી ઢબના ફાયદાઓ આપે છે:—

(૧) અપંગ થતાં પછીનાં પ્રીમીયમ માફ.
(૨) વીમો રદ ના થાય તેવી ગોઠવણ છે.
(૪) એકસ્ટેન્ડેડ ઇન્સ્યોરન્સની યોજના.

બોનસ:

દર વર્ષે દર હજારે જીંદગીના વિમા ઉપર

રૂ. ૨૨—૮—૦

હયાતીના વિમા ઉપર

રૂ. ૧૮—૦—૦

વધુ વિગત માટે મળો યા લખો —

એમ. એમ. ભગત એન્ડ કમ્પની.

લોકલ સેક્રેટરીઝ

ડેલહાઉસી સ્કવેર, કલકત્તા.

શું ભોજન માટેની તમારી રૂચી મારી ગઇ છે?

ત્યારે તો તમારી ભોજનની વાનીઓને સ્વાદીષ્ટ તથા લહેજતદાર બનાવવા માટે, જાતીદેખરેખ નીચે સાફ કરાવી, ખાસ હાથની ચક્કીઓમાં પીસાવી તૈયાર કરેલા, દરેક જાતના મરી મસાલાઓનો તમારા ભોજનની બનાવટમાં ઉપયોગ કરો

"પીસેલા મરચા, હળદર, નીમક. અને ધાણાજીરૂ."

"તથા રાઇ, મેથી, જીરૂ, હીંગ, કોકમ. અને આંબલી વિગેરે."

તથા

દવેની સ્વાદીષ્ટ ઉત્તમ ચાહ.

સ્પેશ્યલ ચાહનો ગરમ મસાલો.

દરરોજ હજારો કુટુંબો વાપરે છે.

આ ચાહ તથા મસાલાની ખુબી શી? ભૂખ લગાડી દસ્ત સાફ લાવે છે. શરીરની સુસ્તી ઉડાડે છે અને કામકાજ કરવામાં મગજને શાંતિ આપે છે

તે ઉપરાંત કપડાં ધોવાના સસ્તા અને સારા સાબુઓ, તથા શરીરની સુંદરતા વધારવાને માટે ફક્ત 'મહીસુર ચંદનનો સાબુ' ક્રીમ, વેસેવાઈન હેરઓઇલ, ધુપેલ તેલનો મસાલો વાપરો, તથા મહીસૂરની અગરબતી વિગેરે અમો રાખીએ છીએ

કલકત્તામાં મળવાનું એકજ વારીસાદાર ઠેકાણું—

મેસર્સ દવે એન્ડ કુાં૦

૧૩, આરમીનીયન સ્ટ્રીટ, (૧લે તલ્લે) કલકત્તા.